

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Тетяна КОСОВА

«_____» «_____» грудня 2023 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)**

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «МАГІСТР»**

**Тема: «Механізми формування місцевих бюджетів в Україні та шляхи їх
удосконалення»**

Виконав: Ілля ПАСКА

Керівник: к.е.н., доцент Вікторія КОЗЛОВА

Консультанти з окремих розділів пояснювальної записки:

перший розділ - к.е.н., доцент Вікторія КОЗЛОВА

другий розділ - к.е.н., доцент Вікторія КОЗЛОВА

третій розділ - к.е.н., доцент Вікторія КОЗЛОВА

Нормоконтролер: старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
_____ Тетяна КОСОВА
«02» жовтня 2023 р.

ЗАВДАННЯ на виконання кваліфікаційної роботи

здобувача вищої освіти Паски Іллі Владиславовича

1. Тема кваліфікаційної роботи «Механізми формування місцевих бюджетів в Україні та шляхи їх удосконалення» затверджена наказом ректора від 22.08.2023 № 1445/ст.

2. Термін виконання роботи: з 25.09.2023 р. до 31.12.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база, дані Державної служби статистики, податкова, статистична звітність Дніпровського району міста Запоріжжя

4. Зміст пояснювальної записки:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМІВ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

1.1. Економічна сутність механізмів формування місцевих бюджетів в Україні

1.2. Правове регулювання механізмів формування місцевих бюджетів в Україні

1.3. Концептуальні засади формування місцевих бюджетів в Україні в сучасних умовах

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА МЕХАНІЗМІВ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

2.1. Фінансово-економічний паспорт Дніпровського району міста Запоріжжя

2.2. Оцінка податкових джерел формування місцевих бюджетів в Україні

2.3. Оцінка неподаткових джерел формування місцевих бюджетів в Україні

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

3.1. Шляхи зростання податкової бази місцевих бюджетів

3.2. Реформування міжбюджетних відносин в Україні

3.3. Стратегічні механізми формування місцевих бюджетів в Україні

Висновки до розділу 3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу:

ЛИСТ 1. Економічна сутність механізмів формування місцевих бюджетів в Україні; ЛИСТ 2. Правове регулювання механізмів формування місцевих бюджетів в Україні; ЛИСТ 3. Концептуальні засади формування місцевих бюджетів в Україні в сучасних умовах; ЛИСТ 4. Фінансово-економічний паспорт Дніпровського району міста Запоріжжя. ЛИСТ 5. Оцінка податкових джерел формування місцевих бюджетів в Україні. ЛИСТ 6. Оцінка неподаткових джерел формування місцевих бюджетів в Україні. ЛИСТ 7. Шляхи зростання податкової бази місцевих бюджетів. ЛИСТ 8. Реформування міжбюджетних відносин в Україні. ЛИСТ 9. Стратегічні механізми формування місцевих бюджетів в Україні

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи та надання його керівнику	25.09.2023 – 21.10.2023	
2	Написання та оформлення матеріалів другого розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	22.10.2023 – 18.11.2023	
3	Написання та оформлення матеріалів третього розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	19.11.2023 – 13.12.2023	
4	1. Узгодження кваліфікаційної роботи з науковим керівником. 2. Проходження нормоконтролю та перевірку на академічну доброчесність. 3. Отримання рецензії та відгуку на кваліфікаційну магістерську роботу. 4. Підготовка виступу.	14.12.2023 – 17.12.2023	
5	1. Переплетення кваліфікаційної роботи. 2. Подання кваліфікаційної роботи та супровідних документів секретарю ДЕК	18.12.2023 – 20.12.2023	

7. Консультанти з окремих розділів

РОЗДІЛ	<u>КОНСУЛЬТАНТ</u> (посада, прізвище, ім'я, по батькові)	ПІДПИС, ДАТА	
		ЗАВДАННЯ ВИДАВ	ЗАВДАННЯ ПРИЙНЯВ
РОЗДІЛ 1	к.е.н., доцент Вікторія КОЗЛОВА		
РОЗДІЛ 2	к.е.н., доцент Вікторія КОЗЛОВА		
РОЗДІЛ 3	к.е.н., доцент Вікторія КОЗЛОВА		

8. Дата видачі завдання: «22» вересня 2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Вікторія КОЗЛОВА
(підпис керівника)Завдання прийняв до виконання _____ Ілля ПАСКА
(підпис здобувача)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи: «Механізми формування місцевих бюджетів в Україні та шляхи їх удосконалення»: 87 стор., 5 рис., 5 табл., 60 літературних джерела.

Мета роботи: удосконалення механізмів формування місцевих бюджетів в Україні .

Об'єктом дослідження є процес формування місцевих бюджетів в Україні .

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів функціонування механізмів формування місцевих бюджетів в Україні .

Методи дослідження: вертикальний і горизонтальний аналіз кошторисів та фінансової звітності, аналіз трендів, факторний аналіз, програмно-цільовий метод.

Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень, у практичній діяльності суб'єктів господарювання.

МЕХАНІЗМИ, МІСЦЕВИЙ БЮДЖЕТ, ФОРМУВАННЯ, СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ШЛЯХИ, УДОСКОНАЛЕННЯ

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМІВ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ	13
1.1. Економічна сутність механізмів формування місцевих бюджетів в Україні	13
1.2. Правове регулювання механізмів формування місцевих бюджетів в Україні	16
1.3. Концептуальні засади формування місцевих бюджетів в Україні в сучасних умовах	19
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ	24
2.1. Фінансово-економічний паспорт Дніпровського району міста Запоріжжя	24
2.2. Оцінка податкових джерел формування місцевих бюджетів в Україні	30
2.3. Оцінка неподаткових джерел формування місцевих бюджетів в Україні.....	51
Висновки до розділу 2.....	55
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ	59
3.1. Шляхи зростання податкової бази місцевих бюджетів	59
3.2. Реформування міжбюджетних відносин в Україні	63
3.3. Стратегічні механізми формування місцевих бюджетів в Україні.....	72
Висновки до розділу 3.....	74
ВИСНОВКИ	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ	88

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- АТ – Акціонерне товариство
- ВВП – валовий внутрішній продукт
- Держкомстат – Державний комітет статистики
- ДПС – Державна податкова служба
- ЄДР – єдиний державний реєстр
- ЄС – Європейське співтовариство
- МБРР – Міжнародний банк реконструкції та розвитку
- МНК – мультинаціональні корпорації
- МПП – міжнародний поділ праці
- МСФЗ – Міжнародні стандарти фінансової звітності
- МФО – міжнародні фінансові організації
- НБУ – Національний банк України
- НДДКР - науково-дослідних та дослідно-конструкторських роботах
- НКЦПФР - Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку
- НП(С)БО – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку
- НТП – науково-технічний прогрес
- ПАТ – публічне акціонерне товариство
- ПДВ – податок на додану вартість
- ПІІ – прямі іноземні інвестиції
- ПрАТ – приватне акціонерне товариство
- СГД – суб'єкт господарювання
- СЕЗ – спеціальна економічна зона
- СРІД - спеціальний режим інвестиційної діяльності
- СРТ – світовий ринок технологій
- ТМТ - технологічна місткість торгівлі
- ТНК – транснаціональна компанія
- ТОВ – Товариство з обмеженою відповідальністю
- ТПР - територія пріоритетного розвитку

ВСТУП

Актуальність проблеми. Децентралізація бюджетної системи має величезне значення для сталого розвитку країни, особливо в контексті розбудови місцевого самоврядування та підтримки розвитку на рівні територіальних громад. Це дозволяє місцевим органам влади бути більш відповідальними перед своїм населенням, враховувати його потреби та уподобання у процесі управління.

Фінансова децентралізація надає можливість місцевим урядам ухвалювати рішення, що краще відповідають місцевим потребам, оскільки вони краще знають ситуацію в своїх громадах. Це також сприяє більш ефективному використанню бюджетних коштів, оскільки рішення приймаються ближче до місця їхнього витрачання.

Особливе значення мають місцеві бюджети у фінансуванні ключових галузей, таких як освіта, охорона здоров'я, культура та інфраструктура. Інвестування коштів з місцевих бюджетів у ці сфери сприяє покращенню якості життя громадян на місцевому рівні.

Децентралізація бюджету також передбачає важливість встановлення чітких механізмів контролю за використанням цих коштів, щоб забезпечити їхню ефективність та транспарентність. Місцеві бюджети відіграють критичну роль у розвитку територій та забезпеченні соціально-економічного благополуччя громадян. Їхня правильна організація та ефективне використання є ключовими для сталого розвитку України.

Централізований механізм контролю за доходами місцевих бюджетів може обмежувати фінансову самостійність місцевих органів влади. Такі обмеження можуть ускладнювати розвиток територій та призводити до неефективного використання бюджетних коштів через відсутність можливості максимально адаптувати видатки до конкретних потреб громад.

Вивчення процесу формування та виконання місцевих бюджетів є критичним для розвитку ефективної бюджетної системи на місцевому рівні.

Ці питання дійсно вимагають глибшого аналізу та дослідження для забезпечення ефективного функціонування місцевих бюджетів.

Складання місцевих бюджетів в сучасних умовах потребує розуміння сучасних потреб громад, врахування їх у видатках місцевих бюджетів, адаптації до нових економічних та соціальних викликів. Розмежування доходів і видатків між державним та місцевими бюджетами є важливим аспектом для забезпечення прозорості та чіткості управління фінансами між центральним та місцевими рівнями. Проблеми горизонтального фінансового вирівнювання передбачають вирішення нерівності у розподілі фінансових ресурсів між різними регіонами чи місцевими громадами, щоб забезпечити рівний доступ до ресурсів для всіх. Ці аспекти потребують досліджень, аналізу та можливих реформ для оптимізації системи формування та виконання місцевих бюджетів. Глибоке вивчення цих питань допоможе розробити ефективніші та більш гнучкі механізми управління фінансами на місцевому рівні, що сприятиме сталому розвитку країни та підвищенню якості життя громадян.

Реформування механізму формування місцевих бюджетів та розподілу доходів може виявитися важливим кроком для зміцнення фінансової самостійності та відповідальності місцевих органів влади. Це може включати в себе розробку нових принципів, які дозволять місцевим громадам збирати та використовувати частину доходів без значного централізованого контролю.

Ключовим є забезпечення балансу між централізацією та децентралізацією, щоб забезпечити ефективне управління та використання ресурсів на різних рівнях управління. Комплексний підхід до вирішення питань бюджетної політики, оподаткування та міжбюджетних відносин дійсно є ключовим для досягнення здійснення реформ у цій сфері. Такий підхід дозволить розглядати ці питання як частину єдиної системи та забезпечить більш гнучкий та ефективний механізм управління бюджетними ресурсами.

Актуальність удосконалення формування місцевих бюджетів в Україні в сучасних умовах визначає вибір теми кваліфікаційної роботи.

Мета кваліфікаційної роботи – удосконалення механізмів формування місцевих бюджетів в Україні .

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність постановки і вирішення **наступних завдань**:

визначити економічну сутність механізмів формування місцевих бюджетів в Україні;

систематизувати правове регулювання механізмів формування місцевих бюджетів в Україні;

обґрунтувати концептуальні засади формування місцевих бюджетів в Україні в сучасних умовах;

розробити фінансово-економічний паспорт Дніпровського району міста Запоріжжя;

оцінити податкові і неподаткові джерела формування місцевих бюджетів в Україні;

обґрунтувати шляхи зростання податкової бази місцевих бюджетів;

запропонувати шляхи реформування міжбюджетних відносин в Україні;

розробити стратегічні механізми формування місцевих бюджетів в Україні.

Об'єкт дослідження – процес формування місцевих бюджетів в Україні.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних та науково-практичних аспектів функціонування механізмів формування місцевих бюджетів в Україні .

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження використані наступні загальнонаукові і спеціальні методи: вертикальний і горизонтальний аналіз фінансової, податкової, статистичної звітності, аналіз трендів, факторний аналіз.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи. У кваліфікаційній роботі удосконалено методичні підходи до формування місцевих бюджетів в Україні

на основі обґрунтування шляхів зростання податкової бази місцевих бюджетів, реформування міжбюджетних відносин в Україні, розробки стратегічних механізмів формування місцевих бюджетів в Україні. На відміну від існуючих підходів, дослідження відображає ключову роль місцевих бюджетів у фінансовій системі країни, зокрема, у розподілі ресурсів для соціального споживання та розвитку галузей економіки. Однак, виявлені проблеми щодо формування та виконання місцевих бюджетів свідчать про потребу в негайних заходах для їх вирішення.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти, наукові періодичні видання, монографії, матеріали науково-практичних конференцій, Інтернет-ресурси, офіційні сайти Державної служби статистики України, Національного банку України.

Практичне значення одержаних результатів. Результати кваліфікаційної роботи рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень, у практичній діяльності суб'єктів господарювання.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Результати дослідження, що містяться у кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію та отримали схвалення на XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Фінанси, облік та оподаткування: теорія і практика» (23 листоп. 2023 року, м. Київ).

Структура, зміст та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи розміщено на 87 сторінках друкованого тексту, у тому числі 5 таблиць, 5 рисунків та 1 додаток на 17 сторінках. Список використаних літературних джерел налічує 60 найменувань, який подано на 7 сторінках.

Публікації здобувача за темою кваліфікаційної роботи:

1. Prusak B., Yevtushenko M., Paska I. Mechanisms of formation of local budgets in Ukraine and Poland: a comparative assessment. Матер. XIV Міжн.

наук.-практ. конф. «Фінанси, облік та оподаткування: теорія і практика» (23 листоп. 2023, м. Київ). К.: НАУ, 2023. С. 87-88.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМІВ ФОРМУВАННЯ

МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

1.1. Економічна сутність механізмів формування місцевих бюджетів в Україні

Бюджетні системи сформувалися в процесі розвитку цивілізації та стали ключовим елементом управління державами. В XIX столітті бюджети стали важливим інструментом управління державними фінансами. Оскільки економіка стала більш складною, зросла потреба в систематичному плануванні використання коштів, які збиралися у вигляді податків та інших надходжень. Під час Першої світової війни видатки дуже зростали, що створювало потребу у додаткових надходженнях до бюджетів. Уряди країн шукали нові джерела фінансування, щоб покрити витрати, пов'язані з війною.

Важливою була не лише збільшена кількість коштів, але й система, яка б забезпечувала чітке використання цих коштів, планування їхнього розподілу та відповідність видатків потребам суспільства. Ця еволюція показує, як бюджетні відносини стали ключовою складовою фінансової системи країн, відображаючи економічний та соціальний розвиток, а також вплив подій на світовій арені на їхні фінансові ресурси та стратегії управління ними.

Розвиток бюджетних відносин є важливим із точки зору формування суспільства, відображає складність цього процесу та роль бюджетів як ключового інструменту управління економікою та соціальними потребами.

Формування робочого класу в XIX столітті стало ключовим етапом в історії суспільних відносин, оскільки це відображало розвиток індустріалізації та вимоги цього класу щодо соціального захисту та інших потреб. Це відобразилося в утворенні і важливості бюджетів як інструменту задоволення соціальних потреб індивідів та суспільства в цілому.

Бюджети стали не лише інструментом економічного перерозподілу, але й механізмом, що відображає інтереси соціальних груп у виборчій системі та їхню реалізацію через фінансові ресурси.

Також важливо відзначити роль бюджетів як елементів економічної структури держави, яка потребує матеріально-фінансової бази для свого функціонування. Крім того, бюджети мають соціальну природу, що робить їх не лише фінансовим інструментом, але й засобом вираження соціальних потреб і способом забезпечення задоволення цих потреб.

Отже, бюджетні відносини є складними та всебічними, оскільки вони відображають не лише фінансові аспекти, але і соціальні потреби та взаємозв'язки між державою, громадянами та економікою в цілому. Бюджет як окрема економічна категорія є не лише інструментом розподільчих відносин, але й формою вираження і виконання соціальних потреб як суспільства в цілому, так і його адміністративно-територіальних структур у фінансових ресурсах.

Термін «бюджет» має кілька визначень у різних джерелах та юридичних документах, таких як Бюджетний Кодекс України та словники іншомовних слів. Визначення бюджету зазвичай описує план формування та використання фінансових ресурсів на певний період для забезпечення функцій та завдань держави чи інших установ. У Бюджетному Кодексі України бюджет визначається як план формування та використання фінансових ресурсів для органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших установ протягом бюджетного періоду.

За словниковим визначенням, бюджет може бути розглянутий як розпис грошових доходів і витрат держави, підприємства чи особи на певний період. Це може також включати сукупність доходів і витрат особистої сфери за певний період часу. Зведений або консолідований бюджет складається з усіх бюджетів, які утворюють бюджетну систему країни. Це важливий інструмент для аналізу економічного і соціального розвитку країни, оскільки він відображає загальний стан фінансових ресурсів та їхнє використання.

Розглядаючи бюджет як економічну категорію, можна виділити його складові частини, які відображають його специфіку та функції у фінансовій системі країни (рис. 1.1).

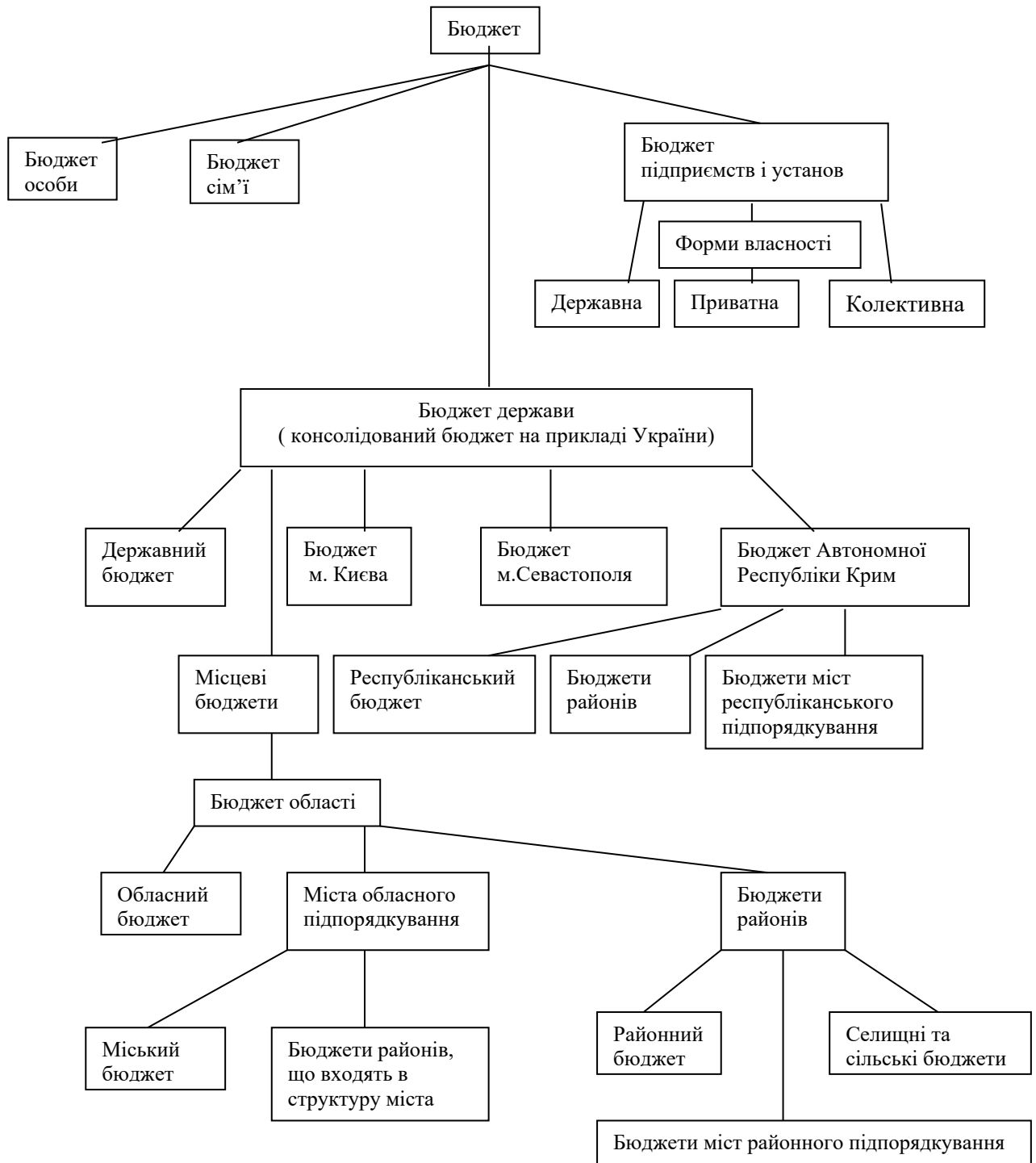

Рис.1.1 - Структурна схема складових частин терміну “бюджет”.

Джерело: власна розробка

Визначення поняття «місцеві бюджети» у економічній літературі різняться через різноманітні підходи та акценти, які роблять вчені. Це створює різні тлумачення їх сутності та ролі у фінансовій системі країни. Деякі автори розглядають місцеві бюджети як складову частину загальної фінансової системи країни, яка відображає план формування та використання фінансових ресурсів на рівні місцевої влади. Це означає, що місцеві бюджети є фінансовим інструментом для реалізації завдань і функцій місцевих органів влади відповідно до плану економічного і соціального розвитку.

Інші визначення базуються на територіальному принципі, розглядаючи місцеві бюджети як бюджети окремих адміністративно-територіальних одиниць. Це сприйняття вказує на важливість фінансової самостійності та фінансування конкретних потреб територій. Також можна розглядати місцеві бюджети як економічні відносини, які визначають формування, розподіл та використання фінансових ресурсів для задоволення потреб суспільства на місцевому рівні. Всі ці різноманітні підходи свідчать про складність і многогранність поняття «місцеві бюджети», що в свою чергу впливає на розуміння їхньої ролі у фінансовій системі країни та визначення їх функцій у контексті розвитку конкретних територій.

1.2. Правове регулювання механізмів формування місцевих бюджетів в Україні

Місцеві бюджети можна розглядати як складну систему фінансових відносин, що охоплюють різні аспекти.

По-перше, це організаційна форма, через яку місцеві органи самоврядування мобілізують та витрачають фінансові ресурси на своїй території. Місцеві бюджети виступають у форматі балансових розрахунків, що відображають доходи та видатки, і вони підкорені принципам збалансованості, які є основою складання балансів.

По-друге, це система фінансових відносин, що існують між місцевими бюджетами та іншими структурами: господарськими утвореннями, населенням даної території, різними рівнями місцевих бюджетів, а також державним бюджетом. Ці відносини виникають у процесі мобілізації та розподілу фінансових ресурсів на місцевому рівні.

Такий підхід дозволяє розглядати місцеві бюджети як ключову складову фінансової системи країни, що визначає та регулює фінансові потреби, можливості та відносини на рівні місцевих територій.

Місцеві бюджети насправді є критично важливою складовою фінансової системи, яка не тільки забезпечує фінансову базу для місцевого самоврядування, але й має великий вплив на розвиток регіонів та всієї країни. Ці бюджети відображають кінцеві результати суспільного виробництва та спрямовують кошти на суспільне споживання, дозволяючи ефективно розподіляти фонди у територіальному та соціальному аспектах.

Окрім того, вони є одним із ключових інструментів реалізації програм економічного та соціального розвитку на регіональному та національному рівнях. В Україні міжбюджетні відносини, пов'язані з місцевими бюджетами, включають різні складові, такі як власні та закріплені доходи, нормативи відрахувань, дотації, субвенції, субсидії, внески до державного бюджету, бюджетні позички, міжбюджетні розрахунки.

Власні доходи формуються на території місцевих органів влади та базуються на рішеннях цих органів. Українське законодавство не має чіткого переліку таких доходів, і на практиці вони об'єднуються з концепцією «закріплених доходів».

Закріплені доходи - це кошти, які повністю або частково на довгостроковій основі закріплюються за певним бюджетом. Перелік таких доходів для місцевих бюджетів визначається чинним законодавством. Це важливий елемент фінансування для забезпечення сталості та прогнозованості фінансової ситуації на місцевому рівні.

Регулюючі доходи - це фінансові кошти, які на пайовій основі розподіляються між усіма ланками бюджетної системи України. Цей перелік доходів визначається Бюджетним Кодексом України та іншими відповідними нормативно-правовими актами, які стосуються як державного, так і місцевого рівнів влади. Уточнення цього переліку зазвичай здійснюється у щорічних законах про державний бюджет України та інших законодавчих актах, які стосуються місцевих бюджетів та їх функціонування. Це робиться для забезпечення чіткості, стабільності та прогнозованості розподілу фінансових ресурсів між різними рівнями влади в державі.

Склад регулюючих доходів представлений на рис. 1.2.

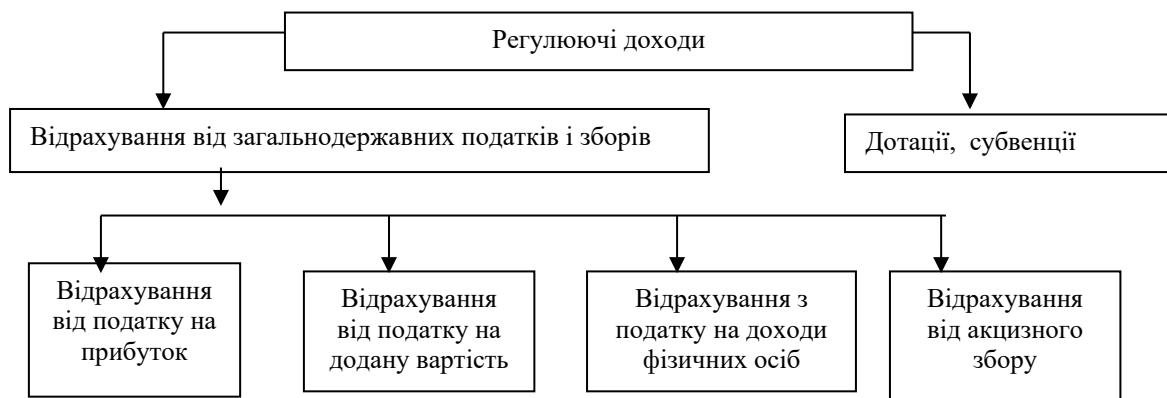

Рис. 1.2 - Структура регулюючих доходів

Джерело: власна розробка

Розподільча функція бюджету дійсно відіграє важливу роль у впорядкуванні та розподілі грошових коштів в суспільстві. Це стосується не лише державного бюджету, а й місцевих бюджетів, оскільки вони спрямовані на фінансування конкретних потреб територіальних громад.

Збільшення частки місцевих бюджетів у фінансуванні бюджетних витрат може сприяти ефективнішому використанню ресурсів на рівні місцевих громад. Це також може підвищити рівень відповідальності місцевих органів влади перед своїми громадянами та стимулювати розвиток ініціатив та програм на місцевому рівні, що відповідають конкретним потребам територій.

Оптимальне співвідношення між загальнодержавним та місцевими бюджетами важливе для забезпечення балансу та оптимального використання ресурсів на різних рівнях управління. Це дозволяє ефективно реагувати на потреби національного та місцевого рівнів, забезпечуючи їхні фінансові можливості.

Контрольна функція бюджету дійсно грає важливу роль в забезпеченні ефективного використання бюджетних ресурсів. Це охоплює контроль за збором податків та інших джерел доходів, а також нагляд за ефективністю та цільовим використанням цих коштів. Контроль також включає спостереження за процесами виробництва, розподілу та споживання суспільного продукту і національного доходу, що визначає економічну ситуацію країни.

Функція забезпечення існування держави, у свою чергу, націлена на створення необхідної матеріально-фінансової бази для функціонування державного апарату. Це включає утримання органів управління, законодавчої та виконавчої влади, правоохоронних органів, які забезпечують нормальну роботу держави.

Щодо місцевих бюджетів, їхні економічні функції виявляються через формування фінансових ресурсів для діяльності місцевих органів влади, розподіл і використання цих ресурсів у різних галузях господарства та контроль за фінансово-господарською діяльністю підприємств та організацій, що підпорядковані місцевим органам влади. Ці бюджети є ключовим інструментом для розвитку конкретних регіонів країни через спрямованість коштів на рівень місцевого самоврядування та підтримку місцевих ініціатив та Податковий Кодексів.

1.3. Концептуальні засади формування місцевих бюджетів в Україні в сучасних умовах

Цитата з Бюджетного кодексу України чітко визначає, що бюджетна система країни складається з державного бюджету і місцевих бюджетів,

включаючи різні рівні місцевого самоврядування, такі як бюджети областей, районів та міст.

Доходи місцевих бюджетів включають різні складові, такі як податки, плата за землю, податки на нерухоме майно громадян, місцеві податки і збори, частину доходів від приватизації державного майна, надходження від оренди майна у комунальній власності, відрахування, дотації, субвенції та інші надходження. Ці ресурси є ключовими для забезпечення фінансової бази місцевих органів управління та вирішення соціально-економічних завдань на рівні конкретних регіонів.

Обсяг бюджетних ресурсів дійсно відображає масштаб і можливості держави в розв'язанні економічних та соціальних питань. Ці ресурси використовуються для реалізації зовнішньої і внутрішньої політики, а також для вирішення нагальних проблем у соціальній та економічній сферах.

Бюджет є ключовим інструментом для забезпечення фінансової бази державних органів та вирішення соціальних потреб населення. Він впливає на структуру суспільного виробництва, розподіл коштів між різними галузями економіки, регіональну економічну стійкість і соціальний захист населення. Затверджується бюджет законом, що надає йому юридичну силу.

Бюджетні відносини визначаються взаємодією держави, підприємств та населення. Державі потрібні фінансові ресурси для здійснення своїх функцій, а підприємства та населення мають можливість як постачати, так і отримувати фінансові ресурси через ці відносини.

Функціонування бюджету базується на взаємодії двох основних економічних форм - доходів і видатків. Доходи формують фінансову базу держави, а видатки забезпечують економічні та соціальні потреби суспільства. Ці відносини і функції бюджету є важливими для стабільності та розвитку держави, регулюючи потоки фінансових ресурсів та впливаючи на різні сфери життя громадян.

Бюджетна класифікація є ключовою для систематизації фінансових потоків у бюджетній системі. Вона групує доходи та видатки за однорідними

ознаками, дозволяючи порівнювати бюджетні дані різних бюджетів і розуміти, які напрямки отримання та використання коштів має держава.

Ця класифікація забезпечує точні назви та порядкові номери для різних підрозділів бюджету за типами витрат і джерелами доходів. Її використання є обов'язковим при складанні Податковий Кодексів бюджетів, прогнозуванні та плануванні фінансових потоків. Без такої системи класифікації складно точно розподілити кошти між різними сферами та установами, що фінансуються з бюджету. Це ускладнює аналіз бюджетів за кілька років, порівняння видатків між різними установами і загальну системність у фінансових даних. Отже, бюджетна класифікація є важливим інструментом для чіткого планування, аналізу та спостереження за фінансовими потоками у системі бюджету.

Це дуже важливий підхід, оскільки звіти про виконання кошторисів і бюджетів, які складаються за тією самою класифікацією, що й самі кошториси та бюджети, дозволяють докладно аналізувати та перевіряти використання грошових коштів на різних рівнях.

Бюджетна класифікація доходів, заснована на джерелах та цільовому використанні коштів, сприяє глибокому розумінню того, як фінанси мають бути спрямовані для певних цілей. Наприклад, податкові та неподаткові надходження забезпечують різні види доходів, які потім використовуються на різні цілі.

Згідно з Бюджетним Кодексом України, доходи бюджету поділяються на чотири розділи: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та трансферти. Ця система дозволяє чітко класифікувати доходи та визначати їх джерела.

Проведення бюджетної політики включає в себе використання цілої низки законодавчих та нормативних інструментів. Це може бути заборона або дозвіл на використання коштів в межах бюджетного фінансування, що регулюється спеціальними правилами та встановленими нормами. Такий підхід допомагає керувати фінансами ефективно та дотримуватися встановлених меж для досягнення стратегічних цілей.

Економічне регулювання можна здійснювати прямими та непрямими методами.

Прямі методи включають у себе законодавчі та нормативні акти, що безпосередньо визначають правила гри для всіх учасників економічних відносин. Ці методи стосуються встановлення ставок податків, зборів, механізмів їх стягнення та відповідальності за порушення цих правил. Вони утворюють основу для господарської діяльності, адже визначають обов'язкові норми та умови, які регулюють діяльність учасників економіки.

Непрямі методи регулювання включають дії державних органів, спрямовані на перерозподіл бюджетних ресурсів, визначення компонентів бюджетних коштів та основних напрямків їх використання. Ці методи не втручаються безпосередньо у "правила гри", але впливають на розподіл фінансових ресурсів, наприклад, через призначення державних субсидій, соціальних виплат, або спрямування бюджетних коштів у певні сектори економіки чи регіони.

Обидва ці методи використовуються державою для забезпечення стабільності, розвитку та регулювання економіки в межах прийнятих політичних та економічних стратегій.

Висновки до розділу 1

1. Протиріччя між процесами формування і виконання місцевих бюджетів можуть виникати через неспівпадання планових методів управління, що базуються на державному контролі, і реальної ситуації ринкової економіки. Це може призвести до дисбалансу між доходами і видатками у місцевих бюджетах, ускладнюючи ефективне використання бюджетних ресурсів для розвитку регіонів та реалізації соціальних програм.

2. Для покращення цієї ситуації важливо забезпечити кожній ланці бюджетної системи чітку, законодавче визначену доходну базу. Це допоможе уникнути неспівпадання між доходами та видатками у бюджетах різних рівнів.

Також важливо будувати взаємовідносини між державним і регіональним бюджетами, враховуючи специфіку регіонів у соціально-економічному розвитку.

3. Це може включати в себе розробку ефективних механізмів контролю за використанням бюджетних коштів на різних рівнях управління, а також розвиток стратегій з вирішення неспівпадання між доходами та видатками у місцевих бюджетах. Такі заходи допоможуть забезпечити більшу ефективність управління фінансовими ресурсами та сприятимуть сталому соціально-економічному розвитку регіонів.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА МЕХАНІЗМІВ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

2.1. Фінансово-економічний паспорт Дніпровського району міста Запоріжжя

Дніпровський район міста Запоріжжя має значний історичний вплив, зв'язаний з розвитком промисловості, зокрема, ДніпроГЕСу. Перейменування району також відображає зміни в політичному та соціокультурному контексті з часом. Іноді такі зміни в назвах адміністративних одиниць відображають історичні та культурні зрушення, що відбуваються в суспільстві (рис. 2.1).

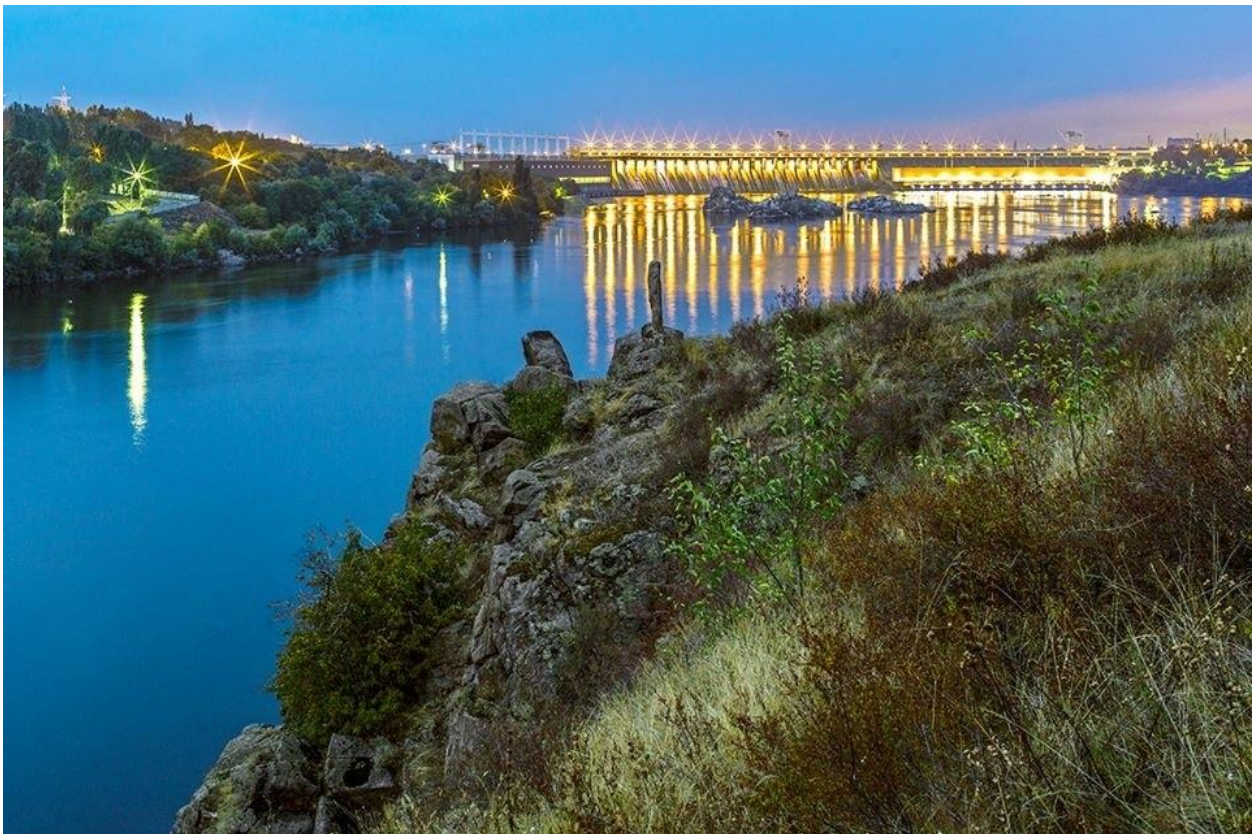

Рис. 2.1 - Вид на греблю ДніпроГЕСу з о. Хортиця

Джерело: фото: Сергій Лавров

Дніпровський район здавна відігравав важливу роль у місті, охоплюючи великий промисловий потенціал та декілька поселень з різними мікрорайонами. Значна кількість вулиць та різноманітність промислових підприємств свідчать про його різноманіття та розвиненість. Тут можна знайти як багатоповерхові будівлі, так і приватні житлові приміщення, що свідчить про різноманіття житлового фонду.

Дніпровський район має вражаючу кількість освітніх та культурних закладів, спрямованих на розвиток та розваги мешканців. Освітні заклади, починаючи від загальноосвітніх шкіл та дитячих садочків до вищих та професійно-технічних навчальних закладів, сприяють здобуттю знань різних рівнів та професій (рис. 2.2).

Рис. 2.2 - Школа для дівчат, менонітське поселення Розенталь

Джерело: фото: Ігор Лавров

Арт і культура вражають своєю різноманітністю: філармонія, палаці культури, міський палац юнацької та дитячої творчості та багато інших центрів розвитку мистецтва (рис. 2.3).

Рис. 2.3 - Запорізька обласна філармонія

Джерело: фото: Ігор Лавров

А також бібліотеки, які сприяють розширенню кругозору та доступу до знань. Це чудове розмаїття парків, скверів і природних об'єктів робить Дніпровський район чудовим місцем для відпочинку та занять активними видами діяльності на свіжому повітрі. Гребля ДніпроГЕСу є важливою історичною та технічною спадщиною, а менонітські поселення та старовинний дуб додають району унікальний характер і поглиблюють його культурну спадщину.

Дніпровський район, зі своєю різноманітною архітектурою, культурними та історичними пам'ятками, має значний вплив на культурний ландшафт міста Запоріжжя. Він представляє собою унікальний ансамбль, який відзначався своєю гармонією та функціональністю.

Історичне значення Соцміста відображене не лише в архітектурі та пам'ятках, а й у його визнанні на світовому рівні через нагороди на виставках у Парижі та Нью-Йорку у 1930-х роках. Важливою частиною району є історична спадщина, яка допомагає виховувати патріотів та зберігати національну пам'ять України.

Поділ Дніпровського району у 1995 році через адміністративно-територіальні зміни не лише вплинув на територіальну структуру міста, а й відобразився на динаміці та розвитку самого району, його взаємодії з іншими адміністративними одиницями.

Населення району, яке становило 133969 тисяч осіб станом на 1 жовтня 2017 року, свідчить про значний обсяг житлової інфраструктури та соціальних установ, які обслуговують мешканців цієї території.

Соціально-економічний контекст Дніпровського району відображає його важливу роль у промисловому розвитку Запоріжжя. Обробна промисловість, енергетика, машинобудування, будівництво та транспорт визначають промисловий потенціал району. Комунальні підприємства, що обслуговують цю територію, забезпечують необхідність комунальних послуг та інфраструктури для мешканців.

Незважаючи на складну ситуацію, спричинену воєнним станом на території України, управління району провело кілька процедур закупівель, спрямованих на раціональне використання державних коштів, а також сприяло підтримці соціального діалогу між владою, роботодавцями та профспілками.

Заборгованість із виплати заробітної плати бюджетним працівникам району свідчить про певний стабільний фінансовий стан цих установ та підтримку економічного потенціалу району.

Акцент на збереженні економічного потенціалу, підвищенні рівня доходів і поліпшенні якості життя мешканців свідчить про уважне ставлення до розвитку та благополуччя спільноти.

Видатна мережа освітніх закладів та медичних установ Дніпровського району говорить про великий обсяг доступних послуг для мешканців району.

Дитячі навчальні заклади та загальноосвітні школи, які обслуговують понад 12 тисяч школярів та понад 4,7 тисяч дітей дошкільного віку, демонструють широкий спектр освітніх можливостей для молоді. Спеціалізовані групи у дошкільних закладах та спеціалізовані класи у загальноосвітніх школах підтримують розвиток у різних сферах.

Присутність двох вищих навчальних закладів у районі разом із середніми та професійно-технічними установами відображає різноманіття освітніх можливостей для молоді та дорослих.

Мережа медичних закладів, зокрема лікарні та центри первинної медико-санітарної допомоги, є ключовими установами охорони здоров'я. Вони забезпечують якісну медичну допомогу для мешканців, здійснюючи необхідні лікування та медичне обладнання.

Важливо відзначити відсутність заборгованості з виплати заробітної плати у закладах охорони здоров'я, що свідчить про стабільність фінансового стану цих установ. Проведення необхідних ремонтів та придбання необхідного медичного обладнання демонструє постійний розвиток та покращення умов надання медичних послуг для мешканців району.

Такі визначні об'єкти, як Дніпровська гідроелектростанція, меморіал «Скорботна мати» - унікальні пам'ятки, які не лише створюють місцевий колорит, але й мають велике історичне та культурне значення для регіону та всієї країни. Культурні об'єкти, такі як Запорізька обласна філармонія, музичні школи, палаці культури та інші, створюють багатогранну культурну платформу для жителів, сприяючи розвитку творчого потенціалу та національної самосвідомості. Це також місця, де місцеві жителі можуть зануритися в мистецьке середовище, вдихнути інновацій та розвинути свої таланти.

Адміністрація Дніпровського району приділяє велику увагу не лише культурному та освітньому розвитку, але й утриманню природних об'єктів і інфраструктури для відпочинку мешканців. З використанням різноманітних методів та підходів район дбає про санітарний стан територій, ліквідує

звалища та вивозить сміття, а також проводить обрізку та догляд за деревами, щоб забезпечити безпеку та естетику навколишнього середовища.

Підтримка ігрових майданчиків та прибудинкових територій, ремонт та обслуговування обладнання для відпочинку - це важливий аспект у створенні комфортних умов для життя та відпочинку мешканців. Це сприяє активному та здоровому способу життя, особливо для дітей, які можуть безпечно гратися та розвиватися на майданчиках.

Це чудовий приклад того, як уважно та системно дбати про комфорт та благоустрій місцевого співтовариства.

Соціальний захист – важлива складова підтримки найбільш вразливих верств населення. Звернення громадян, зокрема тих, хто потребує підтримки та допомоги, це важливий індикатор ефективності соціальних програм та системи підтримки.

Зростання кількості звернень свідчить про більший рівень обізнаності громадян про свої права та можливості отримати допомогу. Позитивне вирішення понад половини звернень свідчить про активність та успішність діяльності органів, що відповідають за соціальний захист.

Те, що соціально-політична ситуація в районі стабільна й прогнозована, свідчить про системну роботу влади, спрямовану на забезпечення потреб мешканців та урегулювання питань, що виникають. Такі аналізи стають важливим інструментом для планування майбутніх соціальних програм та покращення якості життя громади.

Дніпровський район - це справжнє серце міста Запоріжжя! Знаходження тут такої значної частини наукового потенціалу, багатство промислових підприємств та розвинутість різноманітних галузей господарства говорять про активність і різноманітність економічного життя району. Це відкриває багато можливостей для розвитку і росту не лише самого району, а й усього міста.

2.2. Оцінка податкових джерел формування місцевих бюджетів в Україні

У процесі формування доходів бюджету спочатку відбувається первинний розподіл доходів між різними суб'єктами економіки, що мають пряме відношення до створення валового національного продукту (ВНП). Потім відбувається перерозподіл цих первинних доходів через оподаткування з боку держави. Держава, як монопольний власник засобів виробництва, отримує частину цих первинних доходів у вигляді податків та інших обов'язкових платежів.

Україна визначає податкову систему через Бюджетний кодекс, який регулює відносини, пов'язані зі складанням, виконанням бюджетів та контролем за їх виконанням. Серед державних податків є такі, як податок на прибуток, податок на додану вартість, акцизний збір, податок на доходи громадян, плата за землю, екологічний податок, мита на ввезення та вивезення товарів, податок на майно, серед інших. Також, окрім перерахованих податків, підприємства і господарські організації сплачують єдиний соціальний внесок до Пенсійного фонду України.

Система оподаткування населення включає прямі та непрямі податки, збори і добровільні внески. Це означає, що уряд збирає певні суми з доходів громадян у вигляді податків і зборів, які використовуються для фінансування соціальних та інфраструктурних програм. Ця система оподаткування регулюється законодавчими актами України, проте можуть існувати інші види податків та обов'язкових платежів, встановлені законодавством.

Цей опис відображає важливі кроки і процеси, пов'язані з формуванням та розподілом бюджетів на різних рівнях управління. Виявлення та обґрунтування розмірів відрахувань від загальнодержавних податків і зборів, а також інших доходів, визначення показників доходів і видатків є ключовими етапами у складанні бюджетних планів.

Участь різних управлінь і відділів у складанні балансів, аналізі даних та розробці Податковий Кодексів бюджетів демонструє широкий спектр учасників у процесі прийняття рішень щодо бюджетної політики. Важливо також зазначити, що районний фінансовий відділ виконує ряд функцій, включаючи аналіз та перевірку даних, а також розробку пропозицій щодо розмірів відрахувань і доходів для різних рівнів бюджету.

Розмежування доходів і видатків між обласними, районними та місцевими бюджетами є важливим аспектом при формуванні бюджетних політик на різних рівнях управління і визначається при затвердженні відповідних бюджетів відповідними радами народних депутатів.

Цей процес є складним та вимагає взаємодії між різними установами та учасниками, а також дбайливого аналізу для забезпечення ефективного розподілу бюджетних ресурсів.

Процес планування доходів до місцевих бюджетів базується на складних розрахунках, враховуючи різні види оподаткування та їх очікувані надходження. Однак, робота з плануванням стикається з рядом викликів.

Основні показники та законодавство: планування ґрунтується на діючому податковому законодавстві та основних показниках Податковий Кодексу соціального та економічного розвитку району з урахуванням передбачуваних індексів цін.

Оподаткування прибутку: для прибуткових податків з підприємств використовуються звітні дані та інформація податкової інспекції з урахуванням застосовуваних пільг для платників податку на прибуток.

Податок з фізичних осіб: його розрахунки базуються на мінімальному неоподаткованому мінімумі доходів, враховуючи фонд оплати праці та середні ставки вилучення податку.

Земельний та транспортний податки: їх прогнозування базується на відповідній зміні ставок та контингенту платників.

Державне мито: розрахунки державного мита враховують можливе збільшення його розміру відповідно до вартості майна та інших вартісних показників.

Нестабільність економіки та галузевої діяльності ускладнює точне прогнозування, оскільки не всі підприємства складають фінансові плани, а ця нестабільність не дозволяє точно прогнозувати їхню діяльність. Цей процес вимагає постійного оновлення та адаптації до змін у внутрішній та зовнішній економічних умовах для точного прогнозування надходжень до бюджету.

Податковим Кодексом України визначено статус державної податкової служби в Україні, її функції та правові основи діяльності.

В 2021р. об'єм виробництва промислової продукції склав 527,5млн.грн.

Структура об'ємів промислової продукції, випускаємої підприємствами району у 2021р. наступна:

- кондитерські вироби - 34 %
- виробництво та передача теплової енергії – 20%
- послуги по передачі електроенергії – 7,5%
- хлібобулочні вироби – 6%
- легка промисловість – 2,3%
- ремонт електрообладнання – 2%
- збірка та обслуговування оргтехніки – 4,2%
- обробка металу – 11%
- машино-будівництво – 3%
- інші – 10%.

Реалізація заходів програми соціально-економічного розвитку Дніпровського району у 2022р. дозволить досягнути економічного росту у наступних галузях:

- легка промисловість – 103,4%
- харчова промисловість – 112%
- енергетика – 105%
- поліграфія – 102%

- машино-будівництво та металообробка - 112%.

Обсяг випущеної промислової продукції за 9 місяців 2022р. склав 364 100тис.грн. чи 110,9 % у порівнянні з відповідним періодом 2021р. Що ж стосується економічного стану району, то слід зазначити, що в 2021 році так і не вдалося подолати спад у сфері матеріального виробництва, домогтися оздоровлення фінансової сфери. Так, у промисловості у 2021 році в порівнянні з 2020 роком спад виробництва промислової продукції склав 2,3 відсотки. Обсяг промислової продукції в порівняних цінах склав у 2021 році 2003,1 тис. грн, що на 13,3 тис. грн. менше, ніж в попередньому. Головним чином це пов'язано зі значним скороченням платоспроможності населення, а також з тими негативними тенденціями, що відбуваються в економіці держави.

Рішенням сесії районної ради на 2021р. був затверджений план по загальному фонді в сумі 14712тис.грн., спеціальному фонду – 5504тис.грн., у т.ч. – субвенція з держбюджету 4109,6тис.грн., власні засоби бюджетних установ – 1394тис.грн.

За 2021р. надійшло доходів 25720,9 тис.грн., у т.ч. у загальний фонд – 19128тис.грн., у спеціальний фонд – 6592,8 тис.грн. Дохідна частина бюджету району виконана на 106,8%. У порівнянні з 2020р. дохідна частина бюджету знизилася на 1246,7тис.грн., тому що в 2020р. було 5126,3тис.грн. за рахунок надходжень сум перевищення фонду споживачів по Управлінню Запорізької залізниці. Перевиконання плану склало 2015тис.грн. за рахунок додаткових надходжень прибуткового податку в сумі 817,4тис.грн., єдиного податку в сумі 771,9тис.грн., держмайна 302,7тис.грн., плати за державну реєстрацію 61,3тис.грн., відсотків банку – 34,2тис.грн., інших надходжень 27,8тис.грн.

Не виконано план по 8 джерелах на суму 935,1тис.грн., у тому складі :

- по фіксованому податку недоотримано 1,4тис.грн., у зв'язку з завищенням плану по даному джерелу;

- по платі за землю недоотримано 5,8тис.грн., план виконано на 98,2тис.грн.,

- по податку на промисел недоотримано 1,3тис.грн., план не виконано на 92%;

- по платі за патенти недоотримано 557,2тис.грн. головна причина невиконання плану- перехід у 2021р. на спрощену систему оподаткування у зв'язку з Наказом Президента України від 28.06.99р. № 746/99 “Про спрощену систему оподаткування, обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва”. Щомісячні втрати при переході на єдиний податок 43,5тис.грн., за 12 місяців 2021р. – 522тис.грн. ($43,5 \times 12 = 522$);

- по місцевим податкам і зборам фактично надійшло 3162,5тис.грн., при плані 3309,8тис.грн., недоотримано по двом джерелам 227,9тис.грн. По комунальному податку недоотримано 128,7тис.грн., що пояснюється переходом на сплату єдиного податку у 2021р. 838 СПД. По зборі за дозвіл га торгівлю недоотримано 99,2тис.грн., що пояснюється наступними причинами:

- кількість платників, що додатково перешли на сплату єдиного податку у 2021році – 351 СПД;

- ліквідацією 97 кіосків та точок торгівлі з 01.04.2021р., сума втрат 6,6 тис.грн.;

- по штрафам і санкціям за порушення податкового законодавства недоотримано 48,2тис.грн., у зв'язку зі змінами податкового законодавства і зменшення кількості проведення оперативних перевірок. Крім того, до 01.07.2021р. був продовжено термін опломбування РРО. Виконуючи наказ ДПАУ № 614 від 01.12.2020р. “Про ствердження нормативно-правових актів до Закону України “Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у галузі торгівлі, громадського харчування та послуг” не в повному обсязі застосовувались штрафні санкції за порушення порядку використання РРО, книг обліку розрахункових операцій;

- по платі за оренду ЦМК недоотримано 58,7 тис.грн. у зв'язку з відсутністю засобів у ОП “Ера”;

- по адміністративним штрафам недоотримано 34,6тис.грн., у зв'язку зі змінами податкового законодавства, якими виключено з переліку

адміністративних правопорушень наступні діяння: приховування об'єктів оподаткування, відсутність бухгалтерського обліку оподаткування, несвоєчасне надання або подача у неналежній формі бухгалтерських звітів і балансів, податкових декларацій.

Недоїмка до місцевого бюджету станом на 01.01.2022 склала 822 тис.грн., що на 310,7тис.грн. менш порівняно з недоїмкою на 01.01.2021р. (1132,7тис.грн.), у тому складі до бюджету району недоотримано 683,6тис.грн. Найбільша сума недоїмки 572,3тис.грн. по штрафам за порушення податкового законодавства податкового законодавства по акту перевірки ПП “Символ”. Найбільші суми недоїмки по платі за землю ДУ “Запоріжжконструкція” –24,2тис.грн., у тому складі до бюджету району 2,4тис.грн., яке ліквідувалось у 2022р. і майно боржника реалізовано за рахунок погашення заборгованості; по єдиному податку ТОВ “Колоріт” недоїмка якого станом на 01.01.2022 складала 75,2тис.грн., у тому числі до бюджету району 32,3тис.грн. У цей час на керівника ТОВ “Колоріт” збуджена кримінальна справа; по відрахуванням 1,5% від податку на прибуток для фінансування житла для військовослужбовців.

Найбільшу суму недоїмки мають ДП “Укртеплолересурс” – 40,6 тис.грн.

У результаті праці, яка проводилась тимчасовою комісією з питань забезпечення тимчасової сплати податків та ефективного витрачання бюджетних коштів знижена недоїмка в порівнянні з недоїмкою на 01.01.2021р. по комунальному податку на 11,3тис.грн., по платі за землю на 100,6тис.грн., прибуткового податку на 799,4тис.грн., платі за патенти на 8,1 тис.грн.

Видаткова частина бюджету району (загальний фонд) виконана на 132,5%

По бюджетних закладах виконання характеризується наступними даними:

- освіта 7996,1тис.грн., або 132,5%;
- охорона здоров'я – 8579тис.грн. або 115,8%;
- соціальний захист та соцзабезпечення 758тис.грн або 119,2%;

- культура 97,1тис.грн

Чітка тенденція промислового росту спостерігається в харчовій промисловості – 119,6 %, зборці й обслуговуванні оргтехніки 149,1 %, легкої промисловості – 141 %.

На 7 промислових підприємствах у вересні 2022р. спостерігалось зниження обсягів продукції, що випускається, у порівнянні з минулим роком: Запорізьки електричні мережі (98,1%), ППЭС (26,5%), ТОВ «Техноскраб» (71,5%), АП Запорізьктемломережа (83,6%).

Обсяг реалізованої продукції складає 3307,0тис.грн. чи 107,2% від зробленої продукції. Питома вага реалізації з грошовою формою розрахунків склав 71,8%. Дебіторська заборгованість промислових підприємств на 01.10.2022р. склала 6977,0тис.грн., кредиторська – 6146,0тис.грн.

За 9 місяців 2022р. сумарний фінансовий результат по промислових підприємствах склав «мінус» 2 500,0тис.грн. Збитки одержали 7 підприємств на загальну суму 17 300,0тис.грн. (АТЗТ «Богатир», ДОТИ, Оргтех). Загальна заборгованість по заробітній платі по району 10 600,0тис.грн. Загальний фінансовий результат по району «мінус» 162 700 тис.грн.

За підсумками роботи за 9 місяців 2022р. ДПІ у Дніпровському районі мобілізовано коштами у Зведений бюджет – 114 600тис.грн. (у порівнянні з 2021р. виконання склало – 105,1%). Однак, проведене за 9 місяців відшкодування з бюджету податку на додаткову вартість спричинило за собою недовиконання планової нормативної бази на 10 300тис.грн.

У Державний бюджет мобілізовано 59 100тис.грн. (у порівнянні з 2021р. виконання склало – 96,1%). У місцевий бюджет усіх рівнів за 9 місяців п.р. мобілізовано 50 200 тис.грн. прогнозне завдання (41 400тис.грн.) виконано на 121,3 %.

Найбільшу питому вагу у мобілізації 9 місяців 2022р. у Зведений бюджет складають наступні податки:

- податок на прибуток (31 950тис.грн.) - 24,8 %
- податок на додаткову вартість (36 280тис.грн) - 28,2 %

- податок на доходи фізичних осіб (36 230тис.грн.) - 28,1 %
- єдиний податок (6 390тис.грн.) - 5,0%.

Найбільшу питому вагу у мобілізації Державного бюджету мають:

- податок на додану вартість (48,4 %)
- податок на прибуток (41,9%)

При формуванні бюджету району головними джерелами доходу є:

- податок на доходи фізичних осіб (24,1%)
- місцеві податки (20,7%)
- плата за торгові патенти (20,4%)
- єдиний податок (21%)

Рішенням міської ради «Про місцевий бюджет на рік» затверджуються нормативи відрахувань від загальнодержавних податків і зборів для бюджетів і доводяться до районів. Так на 2022р. по прибутковому податку затверджені нормативи відрахувань в обласний бюджет 25%, у міський бюджет 68%, у місцевий бюджет 7%; по платі за землю в обласний бюджет 25%, у місцевий бюджет 75%. У міський бюджет у доходи спеціального фонду зараховуються від платників податків міського і внутріміських районних бюджетів:

- 50% податку з власників транспортних засобів і інших самохідних машин, 50% зараховуються в обласний бюджет;

- 20% надходження збору за забруднення навколишньої природного середовища і грошових стягнень за порушення норм і правил охорони навколишнього середовища і збиток, заподіяний порушенням законодавства про охорону навколишній природному середовищу внаслідок господарської й іншої діяльності, 50% в обласний бюджет, 30% у державний;

- у бюджети внутріміських районів зараховується 100% комунального податку і 100% ринкового збору частини підприємств – великих платників міського бюджету за місцем їх перебування в районах;

- у міський бюджет зараховується 100% готельного збору як з великих платників міського бюджету, так і платників внутріміських районів і міста Запоріжжя.

Місцеві бюджети – категорія дуже динамічна, тому їх дослідження необхідно здійснювати з урахуванням багатьох факторів, що впливають на економічне життя держави. Цьому насамперед сприяють розвиток демократичних засад в управлінні державою, зміни у структурі економіки, рівень соціальних гарантій населенню, зміна вікової, професійної структури населення. Неабияк впливає на формування й використання коштів місцевих бюджетів рівень економічного розвитку окремих регіонів.

Місцеві бюджети мають свою внутрішню структуру та характерні відмінності. Так, незважаючи на те, що на сьогодні налічується місцевих бюджетів усього понад 14 тис., а найчисельнішу групу становить сільські й селищні бюджети – більш, як 10 тис., понад 72 відсотки всіх витрат місцевих бюджетів здійснюється через обласні бюджети (їх 24) та бюджети міст загальнодержавного і обласного підпорядкування (їх 223).

Проаналізуємо виконання місцевого бюджету у період з 2019 по 2021 рік по всіх статтях доходів з метою виявлення недоотримання платежів прямих і непрямих витрат. Бюджет Дніпровського району у частині доходів у 2020 році виконано у сумі 237670,8тис.грн., при плані 198251,3тис.грн.

Протягом 2021р. року до бюджету Дніпровського району надійшло – 217070,7тис.грн., усіх податків, зборів, відрахувань до цільових фондів. У структурі галузей найбільше підприємств працює у сфері торгівлі – 76,7 відс. від загальної кількості діючих підприємств, у промисловості – 6,8 відс., в будівництві – 8,3 відс., та побутовому обслуговуванні – 8,2 відс.

Слід зазначити, що питома вага малих підприємств та кооперативів у загальнорайонних обсягах виробництва за 1998 рік склала: у промисловості – 32,7 відс., у будівництві – 21 відс., торгівлі – 74 відс. Причому, на фоні загального зниження обсягів виробництва, деякі приватні підприємства, такі як МП “МЮННТ”, МП “Система ССБ”, ПАТ “Прогрес” знайшли в собі можливість для підвищення обсягів виробництва продукції на 195,8, 131,0 та 76,0 відсотків відповідно.

У 2020 році обсяг валового внутрішнього продукту скоротився на 10%

номінальне він оцінювався у 805 тис. грн. Більш як на 5 % знизилася виробництво промислової продукції. При чому, на 20,2 % знизився обсяг виробництва товарів народного споживання. Головними джерелами надходжень залишаються податок на додану вартість, податок на прибуток підприємств і податок на доходи фізичних осіб з громадян. На їх частку припадає 52,3 відсотка, або відповідно 21,6 23,1 7,6 до загальної суми доходів зведеного бюджету Дніпровського району.

Аналізуючи податкові надходження за період 2019 - 2021 року можна зробити такі висновки:

Податок на додану вартість (ПДВ) є одним з різновидів універсальних акцизів. Універсальні акцизи доволі нейтральні до процесів ціноутворення, оскільки податковий тягар рівномірно розподіляється між усіма групами товарів. Недоліком цього виду акцизів є підвищення під їх впливом загального рівня цін у країні, де вони вводяться або де на них підвищуються ставки, а також регресивність у соціальному аспекті.

Якщо проаналізувати динаміку надходження податку на додану вартість до бюджету у період з 2019-2021 року маємо: у 2019 році склали 70319,1 тис. грн. або 35,8 відсотка, у 2020 році надходження знизилися на 8,4 відсотка і склали 27,4 відсоток у загальній сумі надходжень – 237670,8 тис. грн., ПДВ у 2021 році при планово-нормативній базі “мінус” 247465,6 тис. грн. виконано “мінус” 353018,2 тис. грн., недовиконання планово-нормативної бази сталося у зв’язку з тим, що було проведено відшкодування з бюджету на розрахункові рахунки підприємств.

Податок на прибуток є елементом системи прямих податків. Залежно від платників податку прибуткове оподаткування класифікують на два види:

оподаткування фізичних осіб;

оподаткування юридичних осіб.

Кожний з указаних видів передбачає різні умови справляння податку. Це пояснюється тим, що доходи юридичних і фізичних осіб, маючи однакову економічну природу – добавлену вартість, розрізняються за характером

використання, виконуючи різні функції. Порівняно з прибутковим податком із громадян податок на прибуток підприємств має у доходах консолідованого бюджету України більшу питому вагу. Крім того, слід звернути увагу, що частка податку на прибуток у бюджетних надходженнях має тенденцію до збільшення, а прибуткового податку з громадян, навпаки, - до зменшення.

Таке співвідношення двох видів прибуткового оподаткування зумовлене кількома причинами. Насамперед, протягом багатьох років платежі в бюджет із прибутку підприємств завжди мали високу питому вагу в доходах держави і значно перевищували надходження від прибуткового податку з громадян.

Об'єкт оподаткування податком на прибуток підприємств набагато більший, ніж прибутковим податком із громадян, що також впливає на загальний розмір цих двох видів податків і забезпечує перевищення частки податку на прибуток підприємств над часткою прибуткового податку з громадян у доходах бюджету.

Одночасно спостерігається й інша тенденція, а саме: різке зменшення частки платежів у бюджет із доходів господарюючих суб'єктів. Це зумовлено системою податкових пільг та практикою надання підприємцям податкового кредиту у формі відсрочки здійснення платежів у бюджет.

Платниками податку на прибуток є всі суб'єкти підприємницької діяльності, бюджетні організації, які є юридичними особами згідно з законодавством України, міжнародні організації, що не мають імунитету та дипломатичних привілеїв і здійснюють підприємницьку діяльність в Україні; філії, відділення та інші відокремлені підрозділи платників податку, що складають окремий баланс та мають розрахунковий (поточний) рахунок; підприємства, які здійснюють підприємницьку діяльність через постійні представництва, розташовані на території України; підприємства, що здійснюють репатріацію прибутків, отриманих з джерел на території України.

Аналізуючи динаміку надходжень податку на прибуток підприємств та організацій в період з 2019 по 2021 рік маємо, що протягом 2019 року до бюджету надійшло податку на прибуток підприємств у сумі 48068 тис.грн. або

24,5% від загальної суми надходжень. Податок на прибуток підприємств у 2020 році виконано на 138,1% и склало 53142,9тис.грн. У 2021 році податок на прибуток підприємств склав – 49087,7тис.грн. , або 16,8%, у порівнянні з 2019 роком надходження збільшилися, але у відсотковому відношенні зменшилися на 7,7%.

Платниками *акцизного збору* є суб'єкти підприємницької діяльності – виробники або замовники підакцизних товарів (продукції), а також ті, що імпортують підакцизні товари; громадяни, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи; громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які ввозять (пересилають) предмети (товари) на митну територію України.

Об'єктом оподаткування є:

-обороти з реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) шляхом їх продажу, обміну на інші товари (продукцію, роботи, послуги);

- безкоштовної передачі товарів (продукції) або частковою їх сплатою;

-обороти з реалізації (передачі) товарів (продукції) для власного споживання, промислової переробки, а також для своїх працівників;

-митна вартість ввезених в Україну товарів (продукції) з урахуванням мита і митних зборів, придбаних за іноземну валюту у порядку товарообмінних операцій або безкоштовно одержаних;

-обороти в порядку натуральної оплати праці;

-обороти з реалізації конфіскованого, спадкового, безхазяйного майна, скарбів і скуплених цінностей;

-натуральні показники (1 л, 1 кг, об'єм двигуна тощо) по деяких підакцизних товарах (алкоголь, тютюн, авто);

-обороти з реалізації предметів застави, включаючи їх передачу заставодержателю при невиконанні забезпеченого заставою зобов'язання.

Податковим Кодексом України визначено особливості нарахування та сплати акцизного збору, що справляється з виготовлених українськими

виробниками та ввезених на територію України алкогольних напоїв та тютюнових виробів. Закон передбачає запровадження сплати акцизного збору за алкогольні напої та тютюнові вироби як іноземного так і вітчизняного виробництва шляхом придбання марок акцизного збору встановлених зразків. Наявність марки акцизного збору на вказаних товарах є дозволом на їх реалізацію споживачам, митне оформлення та ввезення на митну територію України і підтвердження факту сплати акцизного збору.

Динаміка надходжень акцизного збору в період з 2019 по 2021 рік досить різноманітна, у 2019 році надходження від акцизного збору склали 1224,1 тис. грн., або 0,6 відсотків у загальній сумі надходжень – 196362,1 тис. грн.. А у 2020 році надходження різко зросли і становили 36681,5 тис. грн., або 15 відсотків, при планово-нормативній базі 23513,6 тис. грн., план було виконано на 156,0%. У 2021 році надходження різко скоротилися – 2789,9 тис. грн., тобто надходження з цього виду податку майже не поступали до Державного бюджету, вони склали 1,2%. У 2021 році майже 20174,1 тис. грн. недоотримано акцизного збору.

Мито. Мито є непрямим податком, що стягується з товарів, які переміщуються через митний кордон України, тобто ввозяться, вивозяться чи прямують транзитом. Введення мита може мати на меті кілька цілей, серед яких фіскальні економічні й політичні. На відміну від інших податків стягнення мита здійснюється не тільки і не стільки у фіскальних цілях (формування доходної частини бюджету), митна політика спрямована здебільшого на формування раціональної структури експорту та імпорту в умовах відсутності прямого втручання держави в цю сферу.

В економічно розвинутих країнах найпоширенішим є мито, яке стягується з товарів, що ввозяться до країн, тобто регулюванню підлягає лише імпорт. Експорт товарів регулюється, як правило, лише в країнах з невисоким рівнем економічного розвитку.

Стягнення мита проводиться за ставками, передбаченими митним тарифом кожної країни, який містить найменування товарів, що ввозяться

одиницею оподаткування та ставки мита. Найчастіше ставки запроваджуються у певному проценті до вартості товару (адвалорне мито), існує також специфічне мито, ставки якого встановлюються у твердих сумах з одиниці товару. Митний тариф визначає кілька ставок на одну товарну групу: мінімальну, пільгову, максимальну. Застосування яких залежить від країни походження імпортованих товарів.

Мито, як і акцизний збір, - один із видів непрямого оподаткування, тобто цей податок включається до ціни товарів і сплачується за рахунок покупця. Необхідність сплати мита виникає при переміщенні через митний кордон країни товарів та інших предметів.

Особливістю справляння мита є також те, що контроль за правильністю та своєчасністю сплати цього податку до бюджету здійснюють митні органи України, а не податкові інспекції. Платниками мита є будь-які юридичні або фізичні особи, які здійснюють переміщення через митний кордон України товарів або інших предметів, що підлягають митному оподаткуванню згідно з чинним законодавством. Мито сплачується у національній валюті України. Існують два види мита в Україні: ввізне та вивізне. Ввізне мито сплачується по товарах, які імпортуються, вивізне – по товарах, що експортуються. Запроваджено також два види ставок, за якими обчислюється сума мита, що підлягає сплаті до бюджету; в процентах до митної вартості товарів, які переміщуються через кордон; у встановленому грошовому розмірі на одиницю товару.

За період 2019-2021р. до бюджету надійшло мита у сумі 6618,3тис.грн.- 2019р. – 2746,7тис.грн., або 1,3%, 2020р. –2889,1тис.грн., або 1,2%, 2021р. – 982,5тис.грн., або 0,33%.

У 2020 році були надані додаткові звільнення від ввізного мита на товари, що ввозяться до вільних економічних зон. Це звузило базу оподаткування.

Окрім того, ставки ввізного мита було зменшено на окремі типи сільськогосподарської техніки та обладнання, окремі види рибної продукції.

Водночас ухвалені останнім часом законодавчі акти скасували окремі пільги, надані раніше Урядом, а постановою Кабміну було встановлено мінімальні ціни на міцні алкогольні напої. Це зменшило негативний вплив додаткових пільг на базу оподаткування. Окрім того, були збільшені ставки ввізного мита на окремі товари.

В Україні зовнішньоекономічна діяльність регулюється Законом України “Про зовнішньоекономічну діяльність”, а також іншими законодавчими актами, прийнятими на його основі органами виконавчої влади.

По цих надходженнях можна спостерігати значний спад у періоді з 2019 по 2021 рік з 0,7% до 0,1% відсотків. Суми надходжень склали:

у 2019 році – 1398,3тис.грн., або 0,7%, у 2020 році - 548тис.грн., або 0,2%, у 2021 році – 296,8тис.грн., або 0,1%.

Податок на доходи фізичних осіб було одержано у сумі 135708,7 тис. грн, питома вага платежів у сумі надходжень склала 20 відсотків.

На підставі чинного законодавства та відповідно до прогнозного обсягу фонду оплати праці до бюджету у 2021 році мав надійти податок із доходів фізичних осіб на суму понад 47279,8тис.грн., що на 11174,9 тис. грн. більше, ніж у 2020 р. Це зумовлене збільшенням на 3,3% фонду оплати праці робітників, службовців, членів кооперативів, малих підприємств, військовослужбовців. Середньомісячна заробітна плата робітників і службовців зростає на 3,7%, а чисельність працівників, зайнятих у галузях економіки, зменшиться на 1%.

У 2020 році найбільше поступило: податку на додану вартість – 27,4%, податку на прибуток підприємств і організацій – 22,4%, акцизний збір – 15,4%, інші надходження – 34,8%.

У 2021 році до бюджету Дніпровського району надійшло основних надходжень: податку на додану вартість – 29%, податок на прибуток – 22,9%, інші надходження – 41,8%.

Виконання Зведеного бюджету за 9 місяців поточного року при планово-нормативної базі “мінус” 53797,9тис.грн. мобілізовано “мінус”

48659,4тис.грн. чи 109,6%. Перевиконання планово-нормативної бази надходжень складає 5138,5тис.грн. “ Живими” грошима за цей же період мобілізовано 129337,7тис.грн. (у зрівнянні з 2021р. виконання становить – 109,1%).

За 9 місяців 2022р. до бюджету при планово-нормативної бази “мінус” 111304,5тис.грн. мобілізовано “мінус” 111265,1тис.грн чи 100,03%. Перевиконання планово-нормативної бази надходжень становить 39,4тис.грн. “Живими” грошима за цей же період мобілізовано 66732тис.грн.(у порівнянні з 2021р. виконання становить – 103,3%,що на 2108,9тис.грн. більше), у т.ч.

- ПДВ 33590,7тис.грн (факт – “мінус” 148514тис.грн. чи 101,8% від доведеного завдання на 9 місяців 2022р.), у порівнянні з 2021р. виконання становить 101,6% що 520,7тис.грн. більше;

- ПНП – 32236,4тис.грн. чи 98,2% від доведеного завдання на 9 місяців 2022р., у порівнянні з 2021р. виконання становить 113%, що на 3278,9тис.грн. більше.

Відшкодування ПДВ за 9 місяців 2022р. становлять 182052,2тис.грн. з них:

- втрати бюджету – 27704,3тис.грн. чи 15.2% від загальної суми відшкодування 9 місяців 2022р.

- на розрахунковий рахунок з подальшим погашенням бюджетної заборгованості у межах Запорізької обл.- 117431,2тис.грн.

- на інші податки – 3778,6тис.грн.

- ПКМУ № 1270 – 33138,1тис.грн.

Фактичне надходження податку на прибуток за 9 місяців 2022р. 25852,2тис.грн. при плані 23451,5тис.грн. чи 110,2%.

Планово-нормативна база по податку на додану вартість за 9 місяців 2022р.становить (-141736,5тис.грн.), фактично надійшло (-148514тис.грн).

Тенденція зростання заборгованості перед бюджетом зберігається в кожному році з 2020 по 2022р. В цілому за 2021р. розмір недоїмки, разом із внесками до Пенсійного фонду, зріс на 18 тис. грн, або в 2,6 раза. Через допущення заборгованості з податків бюджет недоодержав 35 тис. грн, або

12% від загальних надходжень. Безумовно, що певна частка вини в цьому лежить і на колективах фінансових органів, які не проявили достатньої активності й ініціативи.

Що стосується заборгованості по платежів до бюджету за станом на 1 січня 2022 року недоїмка по податках і платежах, нарахованих до сплати, складала 11963,5 тис. грн., за 9 місяців недоїмка збільшилась на 34% і становить - 15606,8тис.грн., у тому числі у Державний бюджет – 13349,4тис.грн., з них податок на додану вартість- 5355,2тис.грн., акцизний збір - 3353,1тис.грн., податок на прибуток – 3335,5тис.грн., виноградарство – 0,2тис.грн., екологія- 0,8тис.грн., інші – 1296,7тис.грн. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Недоїмка до бюджетів по податках

в тис.грн.

	Н Е Д О Ї М К А станом на			
	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	01.10.2022
Держбюджет	18688,0	8235,1	11181,3	13349,4
Місцевий бюджет	1138,5	898,5	782,2	2257,4
У т.ч. по бюджетам				
Обласний бюджет	507,0	134,4	97,4	859,7
Міський бюджет	462,9	86,3	41,0	620
Районний бюджет	168,6	677,8	643,8	777,7
Держбюджет по податкам				
ПНП	5816,4	4610,5	4487,0	3335,5
ПДВ	15512,0	2973,6	3129,7	5355,2
Акцизний збір	284,6	-	2922,3	3353,1
Податок на воду	0,3	0,1	2,5	2,7
Амортизація	18,1	-	-	-
Інші	2,0	650,9	639,8	1302,9
Місцевий бюджет по податкам				
ПНП	21,7	53,5	52,5	0,1
Податок на доходи фізичних осіб	846,6	46,2	46,1	1303,6
Плата за землю	156,0	146,0	55,4	62,2
Транспорт	49,7	46,9	45,6	98,6
Комунальний податок	18,4	3,4	4,0	13,9
Патент	13,8	7,4	5,7	3,9
Інші	32,3	596,3	572,9	775,1
Всього	19826,5	9133,6	11963,5	15606,8

Джерело: власні розрахунки

Основними причинами недоїмки залишаються такі:

- відсутність коштів на рахунках платників через наявність значних сум дебіторської заборгованості, яка виникає з об'єктивних причин або з метою приховування коштів платниками;
- зростання обсягів проведення товарообмінних (бартерних) або інших операцій за угодами, що не передбачають розрахунків у грошовій формі;
- зростання кількості збиткових підприємств.

Згідно Податкового Кодексу України списано податкової заборгованості у сумі 24 331 тис. грн., у тому числі недоїмки 7784,7 тис. грн., фінансових санкцій – 4311,0 тис. грн., пені – 12086,2 тис. грн., плати за податковий кредит – 149,1 тис. грн. Надано розстрочки у сумі 3439,3 тис. грн.

У Дніпровському районі видано розпорядження № 19 від 02.08.2021р. “Про організацію роботи по виконанню Постанови КМУ від 16.07.2021р. № 485”; стверджено графік про виконання завдань по скороченню податкового боргу у розмірі кожного СПД, доведене підприємствам завдання по скороченню податкового боргу щомісячно до кінця 2021р. становить 198,3 тис. грн., розроблені заходи по виконанню Постанови КМУ № 485. Станом на 01.01.2022 35 підприємствами погашено податкового боргу у Державний бюджет у сумі 1561,3 тис. грн., що становить 78,7% від планового завдання 1983,2 тис. грн., заходами примусового стягнення мобілізовано до бюджету 36343,6 тис. грн., що становить 154% від планового завдання - 23269,3 тис. грн. Але за 9 місяців 2022 р. недоїмка збільшилась на 34% та становить 15606,8 тис. грн.

Видатки районного бюджету в 2022 році за функціональною структурою представлені у табл. 2.2. У 2022 році процент виконання бюджету Дніпровського району м. Запоріжжя становить 132,5%, уточнений план - 103,1%.

**Аналіз видатків бюджету Дніпровського району м. Запоріжжя у
2022 році**

КФК	Бюджет 2022 року	Уточ- нений план 2022 року	Вико- нано за 2022 рік (загаль- ний фонд)	% вико- нання до бюджету	% вико- нання до уточне- ного плану	Спеці- альний фонд
1	2	3	4	5	6	7
010000	475,4	812,7	812,7	171,0	100,0	285,2
"Державне управління"						
070000	6036,6	7996,3	7996,1	132,5	100,0	1358,1
"Освіта"						
080000	7411	8579,9	8579,9	115,8	100,0	2273,9
"Охорона здоров'я"						
090000	635,7	758	758	119,2	100,0	2331,1
"Соціальний захист та соціальне забезпечення" разом, в т.ч.:						
090200	24,2	39,8	39,8	164,5	100,0	345,5
"Пільги ветеранам війни та праці"						
090300	374,8	413,8	413,8	110,4	100,0	
"Допомога родинам із дітьми"						
090405	0,3	0,7	0,7	233,3	100,0	1871,9
"Додаткові виплати населенню на оплату житлово - комунальних послуг"						
090412	20	46,4	46,4	232,0	100,0	55,3
"Інші витрати"						
091101	2,7	2,8	2,8	103,7	100,0	
"Утримання центрів соціальних служб для молоді"						
091105	66,3	93,9	93,9	141,6	100,0	20,7
"Молодіжні програми"						
091200	147,4	160,6	160,6	109,0	100,0	37,7

Закінчення табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7
"Інші заклади та заходи						
у сфері соціальної політики"						
100100	50	50	50	100,0	100,0	1,6
"Житлове господарство"						
100200	40	537	537	1342,5	100,0	58,9
"Комунальне господарство"						
110000	63,3	97,3	97,1	153,4	99,8	70,7
"Культура та мистецтво"						
120000		10,5	10,5	0	100,0	
"Засоби масової інформації"						
130000						53,1
"Фізична культура та спорт"						
150000		9,9	9,9	0,0	100,0	8,7
"Будівництво"						
250102	0	50	50	0,0	100,0	
"Резервний фонд Міського фінансового управління"						
250300	0	2,2	593,2	0,0	26963,6	
"Кошти передані"						
Всього видатків	14712,0	18903,8	19494,4	132,5	103,1	6441,3

Джерело: власні розрахунки

Доходи районного бюджету в 2022 році представлені у табл. 2.3. У 2022 році процент виконання бюджету Дніпровського району м. Запоріжжя становить 132,5%, уточнений план - 103,1%. Доходи збільшилися на 106,8%, або на 1183,4 тис. грн.

Аналіз доходів бюджету Дніпровського району м. Запоріжжя у 2022

році

Код бюджетної класифікації	Найменування доходів	План	Уточнені планові дані	факт	відсоток виконання	відхил.
	Загальний фонд					
11010100	Податок на доходи фізичних осіб	3466,9	4867,9	5685,3	116,8	817,4
11010400	Фіксований податок	429,7	429,7	428,3	99,7	-1,4
13050000	Плата за землю	315,6	315,6	309,8	98,2	-5,8
14060100	Податок на промисел	16,3	16,3	15	92	-1,3
14060300	Плата за державну реєстрацію	76,5	76,5	137,8	180,1	61,3
14070000	Плата за патенти	3858,3	3858,3	3301,1	85,6	-557,2
16010000	Податки і збори, встановлені місцевою радою	3309,8	3309,8	3162,5	95,5	-147,3
16101000	у т.ч. податок з реклами	105,6	105,6	110,8	104,9	5,2
16010200	комунальний податок	1075,1	1075,1	946,4	88	-128,7
16010400	Збір за паркування транспортних засобів	45,1	45,1	50,1	111,1	5
16010500	Ринковий збір	1775	1775	1845,2	104	70,2
16010600	Збір за видачу ордера на квартиру	0,8	0,8	0,9	112,5	0,1
16011500	Збір за видачу дозволу на торгівлю	306,5	306,5	207,3	67,6	-99,2
16011600	Збір з власників собак	1,7	1,7	1,8	105,9	0,1
16030100	Штрафи за порушення податкового законодавства					
16050000	Єдиний податок	1793	3093	3864,9	125	771,9
21040000	Відсотки банку	54,8	54,8	89	162,4	34,2
21080000	Інші надходження	173,6	173,6	201,4	116	27,8
22080000	Плата за оренду ЦМК	154	154	95,3	61,9	-58,7
22090100	Держмито	453,8	453,8	756,5	166,7	302,7
23030000	Адміністративні штрафи	347	347	312,4	90	-34,6
24030000	Кредиторська заборгованість	0	0	14		14
24060300	Інші надходження	19,5	19,5	0	0	-19,5
24060700	Нез'ясовані платежі	0	0	28,1		28,1
	ВСЬОГО ЗАГАЛЬНИЙ ФОНД	14662	17363	18546,4	106,8	1183,4

Джерело: власні розрахунки

2.3. Оцінка неподаткових джерел формування місцевих бюджетів в Україні

Неподаткові платежі відрізняються від податків за їхнім призначенням та функціями. У відмінність від податків, які є фіскальними інструментами формування бюджету, неподаткові доходи не мають такого цільового призначення та не спрямовані на централізацію коштів для бюджетування. Вони можуть мати різноманітні ролі, що не пов'язані безпосередньо з бюджетом.

Спрямування неподаткових надходжень до бюджету визначається лише одним фактором - бюджет є основним централізованим фондом держави, і ці платежі не мають конкретної цільової спрямованості.

Склад неподаткових доходів бюджету може бути досить різноманітним. Сюди включають:

- нещадні платежі не мають прямого відношення до податків чи зборів, але йдуть на користь бюджету;
- штрафні санкції - це суми, які виникають як наслідок порушення законів чи правил та спрямовуються у бюджет як дохід;
- інші внески та оплати - можуть складатися з різних платежів, що не класифікуються як податки, такі як платежі за послуги, ліцензії, концесії тощо.

Неподаткові платежі не є основним джерелом доходу бюджету, тому їх важко планувати, але їх можна прогнозувати на підставі діючого законодавства та інших регулятивних документів.

Доходи від реалізації майна, що перейшло у власність держави, мають особливе значення для доходної бази бюджету. Ці доходи контролюються податковими інспекціями, на відміну від більшості інших неподаткових надходжень, стягнення яких здійснюється різними організаціями та установами.

Таблиця 2.1

Склад неподаткових доходів бюджету

1. Доходи від власності та підприємницької діяльності	2. Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побічного продажу	3. Надходження від штрафів та фінансових санкцій	4. Інші неподаткові надходження	Інші надходження
1	2	3	4	5
Надходження спеціальних коштів бюджетних установ	Збори, що стягуються Державною автомобільною інспекцією України	Суми, стягнені з винних осіб, за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації	Надходження коштів від реалізації конфіскованого митними органами майна	Надходження сум різниці в ціні на природний газ
Надходження від перевищення валових доходів над видатками Національного банку України	Збори, що стягуються інспекціями Державного комітету України по нагляду за охороною праці	Перерахування підприємцями частки вартості нестандартної продукції, виготовленої з дозволу на тимчасове відхилення від вимог відповідних стандартів щодо якості продукції, виданого Державним комітетом України по стандартизації, метрології і сертифікації	Надходження коштів від реалізації товарів та інших предметів, конфіскованих правоохоронними та іншими уповноваженими органами і конфіскована валюта	Надходження сум перевищення фактичного фонду споживання над розрахунковим
Надходження від грошово – речових лотерей	Плата за утримання дітей у школах–інтернатах	Адміністративні штрафи та санкції	Надходження сум кредиторської та депоненської заборгованості підприємств, організацій та установ, щодо яких минув строк позовної давності	Надходження амортизаційних відрахувань для фінансування заходів структурної перебудови базових галузей національної економіки

Закінчення табл. 2.1

1	2	3	4	5
Надходження до бюджету сум відсотків банків за користування тимчасово вільними бюджетними коштами	Плата від осіб, поміщених у медичні витверезники	Надходження штрафних санкцій за порушення правил пожежної безпеки	Вилучення коштів спеціальних фондів цільового призначення	Доходи від операцій з іноземною валютою
Інші надходження	Плата за надання послуг службою дозвільної системи органів внутрішніх справ			
	Плата за навчання іноземних громадян у навчальних закладах			

Джерело: власна розробка

Майно, яке переходить у власність держави, може бути отримане у наслідок конфіскації, бути визнаним безхазяйним, стати власністю держави через спадкування або бути скарбом, переданим державним податковим інспекціям.

Інші надходження, що утворюють доходну базу бюджету, як правило, мають неподатковий характер. Один з основних видів цих надходжень - це прострочені суми кредиторської та депонентської заборгованості.

Згідно з чинним законодавством України, прострочені суми кредиторської заборгованості, які існують протягом трьох років з моменту їх виникнення, підлягають перерахуванню до бюджету. Дата виникнення кредиторської заборгованості може бути:

а) днем зарахування суми на розрахунковий рахунок підприємства або оприбуткування товарно-матеріальних цінностей;

б) днем проведення останньої операції при розрахунках за допомогою планових платежів;

в) днем фактичного виконання робіт та послуг щодо сум, одержаних підприємствами в рахунок оплати цих робіт та послуг.

Органи Державного комітету по цінах мають право стягувати суму від юридичних осіб за порушення цінової політики. Якщо виникає порушення цінової політики, їхніми повноваженнями є вимагати від юридичних осіб суму, яка була одержана внаслідок перевищення цін, і нараховувати штраф у два рази більше цієї суми згідно з чинним законодавством.

До інших неподаткових надходжень відносяться надбавки до цін на телевізори та радіоприймачі, які сплачуються підприємствами-виготовлювачами цих товарів. Ці надбавки не включаються до доходів підприємства-виробника, а збільшують ціну реалізації, оплачуються покупцями і використовуються для розвитку телебачення та радіомовлення.

Також до неподаткових надходжень належать штрафи, що стягуються за порушення правил полювання, риболовства та охорони рибних запасів, які здійснюються відповідними органами.

Ряд державних органів та їхні посадові особи мають право накладати адміністративні штрафи на фізичних осіб за порушення відповідних правил: міліція за порушення правил громадського порядку, паспортної системи та інші, органи транспорту - за правила користування транспортом, митні органи - за порушення митних правил та контрабанду, а органи державного пожежного нагляду - за порушення правил пожежної безпеки та інші порушення.

Складно розгадати причини коливань у рівнях неподаткових доходів без поглибленого аналізу внутрішньої ситуації кожного з цих років. Однак такі коливання можуть вказувати на те, що у складних фінансових періодах, наприклад, під час фінансових криз або коливань економіки, держава спрямовує усі можливі кошти у бюджет, включаючи неподаткові надходження, оскільки потрібно компенсувати недостачу податкових надходжень.

Коливання в рівнях неподаткових доходів можуть бути індикатором нестабільності економіки та складностей у фінансовій системі країни. У більш стабільні періоди такі неподаткові платежі зазвичай не мають значущого впливу на доходи бюджету.

Висновки до розділу 2

1. Нестабільність податкового законодавства та відсутність послідовності у прийнятті змін у цій сфері створюють значні проблеми для стабільності та надійності надходжень до бюджету. Це може породжувати складнощі як для держави, так і для платників податків, оскільки нестабільність правил і регуляцій у цій області може призвести до неочікуваних змін у фінансових зобов'язаннях громадян та компаній.

2. Стабільність та передбачуваність у податковій політиці важливі для забезпечення надійних надходжень до бюджету. Надійність і стабільність податкових надходжень створюють фундамент для ефективного

функціонування бюджетної системи та забезпечують сталість доходів для реалізації програм соціального та економічного розвитку.

3. На підставі чинного законодавства та відповідно до прогнозного обсягу фонду оплати праці до бюджету у 2021 році мав надійти податок із доходів фізичних осіб на суму понад 47279,8тис.грн., що на 11174,9 тис. грн. більше, ніж у 2020 р. Це зумовлене збільшенням на 3,3% фонду оплати праці робітників, службовців, членів кооперативів, малих підприємств, військовослужбовців. Середньомісячна заробітна плата робітників і службовців зростає на 3,7%, а чисельність працівників, зайнятих у галузях економіки, зменшиться на 1%.

4. У 2020 році найбільше поступило: податку на додану вартість – 27,4%, податку на прибуток підприємств і організацій – 22,4%, акцизний збір – 15,4%, інші надходження – 34,8%. У 2021 році до бюджету Дніпровського району надійшло основних надходжень: податку на додану вартість – 29%, податок на прибуток – 22,9%, інші надходження – 41,8%. Виконання Зведеного бюджету за 9 місяців поточного року при планово-нормативній базі “мінус” 53797,9тис.грн. мобілізовано “мінус” 48659,4тис.грн. чи 109,6%. Перевиконання планово-нормативної бази надходжень складає 5138,5тис.грн. “Живими” грошима за цей же період мобілізовано 129337,7тис.грн. (у зрівнянні з 2021р. виконання становить – 109,1%).

5. За 9 місяців 2022р. до бюджету при планово-нормативній базі “мінус” 111304,5тис.грн. мобілізовано “мінус” 111265,1тис.грн чи 100,03%. Перевиконання планово-нормативної бази надходжень становить 39,4тис.грн. “Живими” грошима за цей же період мобілізовано 66732тис.грн.(у порівнянні з 2021р. виконання становить – 103,3%,що на 2108,9тис.грн. більше), у т.ч.

- ПДВ 33590,7тис.грн (факт – “мінус” 148514тис.грн. чи 101,8% від доведеного завдання на 9 місяців 2022р.), у порівнянні з 2021р. виконання становить 101,6% що 520,7тис.грн. більше;

- ПНП – 32236,4тис.грн. чи 98,2% від доведеного завдання на 9 місяців 2022р., у порівнянні з 2021р. виконання становить 113%, що на 3278,9тис.грн. більше.

6. Відшкодування ПДВ за 9 місяців 2022р. становлять 182052,2тис.грн. з них:

- втрати бюджету – 27704,3тис.грн. чи 15.2% від загальної суми відшкодування 9 місяців 2022р.

- на розрахунковий рахунок з подальшим погашенням бюджетної заборгованості у межах Запорізької обл.- 117431,2тис.грн.

- на інші податки – 3778,6тис.грн.

- ПКМУ № 1270 – 33138,1тис.грн.

7. Фактичне надходження податку на прибуток за 9 місяців 2022р. 25852,2тис.грн. при плані 23451,5тис.грн. чи 110,2%. Планово-нормативна база по податку на додану вартість за 9 місяців 2022р. становить (-141736,5тис.грн.), фактично надійшло (-148514тис.грн).

8. Тенденція зростання заборгованості перед бюджетом зберігається в кожному році з 2020 по 2022р. В цілому за 2021р. розмір недоїмки, разом із внесками до Пенсійного фонду, зріс на 18 тис. грн, або в 2,6 раза. Через допущення заборгованості з податків бюджет недоодержав 35 тис. грн, або 12% від загальних надходжень. Безумовно, що певна частка вини в цьому лежить і на колективах фінансових органів, які не проявили достатньої активності й ініціативи. Що стосується заборгованості по платежів до бюджету за станом на 1 січня 2022 року недоїмка по податках і платежах, нарахованих до сплати, складала 11963,5 тис. грн., за 9 місяців недоїмка збільшилась на 34% і становить - 15606,8тис.грн., у тому числі у Державний бюджет – 13349,4тис.грн., з них податок на додану вартість- 5355,2тис.грн., акцизний збір - 3353,1тис.грн., податок на прибуток – 3335,5тис.грн., виноградарство – 0,2тис.грн., екологія- 0,8тис.грн., інші – 1296,7тис.грн. (табл. 2.1).

9. Основними причинами недоїмки залишаються такі:

- відсутність коштів на рахунках платників через наявність значних сум дебіторської заборгованості, яка виникає з об'єктивних причин або з метою приховування коштів платниками;

- зростання обсягів проведення товарообмінних (бартерних) або інших операцій за угодами, що не передбачають розрахунків у грошовій формі;

- зростання кількості збиткових підприємств.

10. Згідно Податкового Кодексу України списано податкової заборгованості у сумі 24 331 тис. грн., у тому числі недоїмки 7784,7 тис. грн., фінансових санкцій – 4311,0 тис. грн., пені – 12086,2 тис. грн., плати за податковий кредит – 149,1 тис. грн. Надано розстрочки у сумі 3439,3 тис. грн.

У Дніпровському районі видано розпорядження № 19 від 02.08.2021р. “Про організацію роботи по виконанню Постанови КМУ від 16.07.2021р. № 485”; стверджено графік про виконання завдань по скороченню податкового боргу у розмірі кожного СПД, доведене підприємствам завдання по скороченню податкового боргу щомісячно до кінця 2021р. становить 198,3 тис. грн., розроблені заходи по виконанню Постанови КМУ № 485. Станом на 01.01.2022 35 підприємствами погашено податкового боргу у Державний бюджет у сумі 1561,3 тис. грн., що становить 78,7% від планового завдання 1983,2 тис. грн., заходами примусового стягнення мобілізовано до бюджету 36343,6 тис. грн., що становить 154% від планового завдання - 23269,3 тис. грн. Але за 9 місяців 2022 р. недоїмка збільшилась на 34% та становить 15606,8 тис. грн.

11. У 2022 році процент виконання бюджету Дніпровського району м. Запоріжжя становить 132,5%, уточнений план - 103,1%. У 2022 році процент виконання бюджету Дніпровського району м. Запоріжжя становить 132,5%, уточнений план - 103,1%. Доходи збільшилися на 106,8%, або на 1183,4 тис. грн.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ

3.1. Шляхи зростання податкової бази місцевих бюджетів

Реформування податкової системи - це завдання важливе для будь-якої країни, оскільки воно впливає на економічний розвиток та життя громадян. Звучить так, що новий Податковий кодекс України має на меті упорядкувати та спростити систему оподаткування, а також зробити її більш прозорою та стабільною.

Його основні принципи включають у себе зниження кількості видів податків та зборів, що може сприяти спрощенню процедур та зменшенню навантаження на платників податків. Також, фокус на розширенні поля оподаткування може виявитися важливим кроком для збільшення доходів бюджету та забезпечення стабільності фінансування місцевих програм та Податковий Кодексів.

А щодо вилучення податків та зборів, які не ефективно впливають на формування бюджету та вимагають надмірних витрат на їхнє адміністрування - це важливий крок для оптимізації фінансових процесів, що дозволить ефективніше використовувати ресурси.

Здатність уряду до створення більш прозорої, ефективної та раціональної системи оподаткування може значно полегшити бізнес-середовище та створити сприятливі умови для економічного росту

Зниження податкового тиску і спрощення процедур оподаткування - важливі кроки для підтримки підприємств та розвитку бізнесу. Зменшення ставок податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість може стимулювати бізнес-середовище, сприяти інвестиціям та росту економіки.

Зниження податкових ставок для фізичних осіб також може стимулювати розвиток особистих фінансів та внутрішнього споживання, що, в свою чергу, може позитивно позначитися на економічному здоров'ї країни.

Спрощення процедур подання декларацій та сплати податків може зменшити бюрократичність для платників податків та полегшити їхнє ведення бізнесу. Перехід до одноразового подання декларації з податку на прибуток за рік спростить адміністративні процедури для підприємств.

Також, збереження щоквартального подання декларацій та сплати податків для певних категорій підприємств (які мали від'ємне значення об'єкта оподаткування за минулий рік, а також для новостворених підприємств) може бути корисним для підтримки бізнесу в початковій стадії або в періоди, коли доходи не досягають позначки для щорічної декларації. Ці заходи можуть позитивно позначитися на бізнес-середовищі, спростити податкові процедури для платників та стимулювати економічний розвиток країни.

Запровадження нового порядку розрахунку податків може спростити процеси для платників податків та органів податкового контролю. Оподаткування сукупних доходів від початку року може уникнути необхідності постійних перерахунків наприкінці року, полегшивши ведення обліку як для бізнесу, так і для податкових служб.

Спрощення процедур податкових декларацій для громадян, чия дохід за місцем не основної роботи не перевищує певний ліміт, може сприяти зменшенню адміністративних тягот та витрат часу для цієї категорії населення. Уведення обліку витрат громадян у системі оподаткування може допомогти в компенсації можливих збитків та розширити базу оподаткування. Спеціальні режими оподаткування для окремих галузей та малого підприємництва можуть сприяти економічній підтримці цих секторів та стимулювати їх розвиток.

Зміни в процедурі стягнення податків можуть збалансувати інтереси держави та підприємств, зменшивши втручання в діяльність останніх.

Встановлення граничних термінів на позасудове оскарження рішень контролюючих органів може забезпечити більш справедливу апеляційну процедуру. Усі ці заходи мають на меті побудову більш справедливих та демократичних взаємовідносин між державою та платниками податків, спрощення адміністративних процедур і зменшення бюрократії для бізнесу та населення.

Податковий кодекс України спрямований на зміцнення податкової дисципліни та реформування системи оподаткування, включає ряд заходів для покращення контролю за сплатою податків. Це включає посилення майнової відповідальності платників податків та запровадження адміністративного арешту активів несумлінних платників податків.

Заходи, спрямовані на покращення оподаткування, можуть включати інститут адміністративного арешту для тих, хто ухиляється від сплати податків, а також введення адекватної відповідальності за порушення податкового законодавства. Для сумлінних платників податків, які знаходяться у скрутному фінансовому становищі, можуть надаватися деякі пільги, такі як податковий компроміс у формі відстрочки або списання податкового боргу.

Податковий Кодекс має на меті не лише зміцнення податкової системи, а й розширення бази оподаткування. Це може призвести до зменшення бюджетних надходжень порівняно з поточним роком, проте збільшення надходжень до бюджету можливе за рахунок розширення бази оподаткування. Скасування певних пільг і звільнень у Податковий Кодексі має на меті розширення бази оподаткування. Однак, це може не одразу призвести до збільшення надходжень до бюджету, та вимагатиме комплексного підходу. Податковий Кодекс також має соціальну спрямованість, спрощуючи оподаткування доходів фізичних осіб та майна, що може сприяти підвищенню їхнього бюджету та розвитку внутрішнього ринку.

У Податковому кодексі України передбачено кілька важливих аспектів, спрямованих на зменшення соціального навантаження на бюджет за рахунок збільшення доходів підприємств із фонду заробітної плати. Це може дозволити підприємствам взяти на себе частину соціальних виплат працівникам, що зменшить витрати бюджету на соціальне забезпечення. Для спрощення оподаткування фізичних осіб, передбачено зменшення нарахованої суми з доходів на еквівалент 10 відсотків мінімальної заробітної плати та надання пільг для батьків, у яких є діти непрацездатного віку чи діти-інваліди. Також варто зазначити, що соціальні пільги для ряду соціально незахищених верств населення залишаються незмінними, включаючи ветеранів війни, інвалідів, учасників бойових дій та інших.

Хоча деякі пропозиції у Податковому Кодексі мають позитивний вплив, що спрямовані на включення до декларування майна фізичними особами та розширення бази оподаткування, деякі із цих пропозицій можуть призвести до великих втрат бюджетних надходжень і ускладнити процес адміністрування податків.

Наприклад, збільшення порогу для оподаткування операцій ПДВ може призвести до великих втрат бюджету. Такі різкі зміни можуть мати серйозний вплив на бюджетні надходження та потребують обережного розгляду із урахуванням їхнього можливого впливу на фінансову стабільність.

Це важливий крок у розгляді податкової реформи. Видалення права встановлювати базу і ставки оподаткування в інших законодавчих актах може унормувати цей процес та зробити його більш системним, спрощуючи контроль за ним. Податковий кодекс України має на меті прискорити реформи, необхідні для поліпшення економічної ситуації країни. Підвищення швидкості реалізації податкової реформи вважається однією з ключових умов для початку та подальшого розвитку економічного зростання. Податковий кодекс України є одним із важливих інструментів у цьому процесі.

3.2. Реформування міжбюджетних відносин в Україні

Ретельний аналіз показує, що заснована в минулому система, яка ґрунтується на централізованому управлінні та індивідуальних підходах до фінансових нормативів, веде до низки проблем, серед яких:

загальна концентрація фінансових ресурсів у державному бюджеті, що призводить до обмежених можливостей регіонів вирішувати власні проблеми через недостатні кошти;

система розподілу доходів та регулюючих доходів: нормативи відрахувань від регулюючих доходів є суб'єктивними, що створює недоречності та змішані сигнали в розподілі фінансових ресурсів;

неясність у міжрегіональному перерозподілі: відсутність чітких правил та обґрунтування призводить до відсутності системності та планування в цьому процесі.

Для вирішення цих проблем можуть бути запропоновані деякі заходи:

- перегляд принципів розподілу фінансових ресурсів: система має бути більш децентралізованою, давати регіонам більше можливостей самостійно вирішувати фінансові питання;

- створення чітких правил міжрегіонального перерозподілу: це допоможе уникнути безладу та забезпечить більш справедливий та системний розподіл ресурсів;

- розвиток системи моніторингу та контролю: це допоможе відстежувати ефективність витрат та використання бюджетних коштів.

Ці зміни дозволять створити більш ефективну та справедливую систему управління фінансами, сприяючи розвитку регіонів та загальному економічному зростанню країни.

Це досить комплексна дискусія про реформування податкової системи та її вплив на різні соціальні та економічні аспекти. Давайте звернемо увагу на деякі ключові моменти зазначеної проблеми:

граничні терміни на позасудове оскарження: це важливий крок для підтримки платників податків для надання ним можливості більш справедливого оскарження рішень контролюючих органів;

спрямованість на побудову демократичних взаємовідносин: очевидно, що ці заходи спрямовані на створення більш сприятливого середовища для платників податків, збалансовуючи це зі захистом інтересів бюджету;

майнова відповідальність та адміністративний арешт активів несумлінних платників: це може стимулювати платників податків виконувати свої обов'язки та допомагати в уникненні ухилення від сплати податків;

соціально спрямовані заходи: наприклад, введення податкового компромісу для тих, хто потрапив у скрутне фінансове становище, є важливим забезпеченням соціальної справедливості;

скасування пільг та розширення бази оподаткування: це може допомогти збільшити надходження до бюджету, але такий процес має бути обдуманим та комплексним;

зниження ставок оподаткування: це може стимулювати споживання та виробництво на внутрішньому ринку;

часткове вивільнення коштів фонду заробітної плати: це може вплинути на здатність підприємств забезпечити соціальні виплати своїм працівникам, зменшуючи тиск на бюджет у сфері соціального забезпечення.

Виявлені проблеми, що стосуються місцевих бюджетів, включають:

- орієнтація на видатки: формування місцевих бюджетів засноване на методології, що більше зосереджена на видатках, що сприяє утриманству і недооцінці фінансових можливостей місцевих урядових структур;

- постійний перегляд нормативів відрахувань: щорічні зміни в нормативах призводять до нестабільності в доходній частині місцевих бюджетів, створюючи велику залежність від центральної влади;

- недостатність прозорості і стабільності в перерозподілі: відсутність чітких правил і обґрунтування у міжрегіональному перерозподілі державних

доходів призводить до необ'єктивного розподілу ресурсів між різними адміністративними одиницями;

- неоднаковість фінансових можливостей: наявність різних рівнів податкових надходжень у різних районах або громадах не відображається однаковим збільшенням чи зменшенням доходів в місцевих бюджетах. Це викликає нерівності у фінансовій підтримці.

Ці проблеми суттєво ускладнюють розподіл та ефективне використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів і потребують більш прозорої, стабільної та обґрунтованої системи управління фінансами на місцевому рівні.

Аналіз проблем, пов'язаних з місцевими бюджетами, дозволяє визначити кращі способи їх формування. Заходи, спрямовані на поліпшення умов формування місцевих бюджетів, можуть включати:

- децентралізація фінансів: збільшення фінансової автономії місцевих урядів із збереженням необхідного контролю за фінансами на рівні центральної влади;

- чітке розподілення відповідальності: встановлення чітких правил та обов'язків між центром та місцевими органами для оптимального використання ресурсів;

- фінансове вирівнювання: розроблення системи, що раціонально розподілятиме кошти між різними територіями з урахуванням їхніх потреб;

- підвищення доходів місцевих бюджетів: розвиток стратегій для збільшення власних джерел доходів, таких як податки на місцевому рівні або інші способи фінансування;

- створення прозорих систем: забезпечення прозорості та ефективності у використанні коштів місцевих бюджетів через відкритість і контроль.

Ці заходи можуть сприяти покращенню умов формування та управління місцевими бюджетами, що в свою чергу сприятиме сталому економічному та соціальному розвитку на рівні регіонів.

Чіткий розподіл компетенцій та фінансових ресурсів між центральними та місцевими органами може сприяти більш ефективному управлінню та розвитку на рівні регіонів.

Децентралізація фінансів передбачає:

розмежування обов'язків: фінансування загальнодержавних потреб (оборона, розвиток науки тощо) за рахунок державного бюджету може звільнити місцеві бюджети від цих витрат;

локальні податки: розподіл податкових надходжень між центром і регіонами дозволить місцевим урядам мати власні ресурси для фінансування власних потреб. Використання помайнових податків, податків на землю, промисловий податок чи податок на забруднення навколишнього середовища може забезпечити додаткові кошти для місцевих бюджетів.

Збалансований підхід до цього розподілу може зробити місцеві бюджети більш стійкими та забезпечити їм можливість самостійно розвиватися, вирішувати власні завдання та проблеми.

Створення спеціальних бюджетних фондів для фінансового вирівнювання територій може стати значним кроком у вирішенні проблем міжтериторіального розподілу коштів. Це дозволить збалансувати можливості різних регіонів та врахувати їхні специфічні потреби.

Застосування таких фондів врахує такі аспекти:

- обґрунтований розподіл: визначення нормативів бюджетної забезпеченості для кожної території, враховуючи різні показники, дозволить встановити реальні потреби кожного регіону. Це сприятиме більш ефективному плануванню розподілу коштів;

- ефективне планування: наявність таких показників може полегшити процес бюджетного планування, оскільки управлінці матимуть точніші дані про реальні фінансові можливості кожного регіону.

Це може бути кроком до більш рівномірного розвитку регіонів та уникнення недоліків, що виникають через нерівномірний розподіл фінансових ресурсів між ними.

Дійсно, стан та ефективність місцевих бюджетів можуть впливати на економічний та політичний розвиток країни в цілому. Найважливіше - знайти оптимальний баланс між централізацією та децентралізацією фінансів для стимулювання розвитку регіонів та забезпечення загальнодержавних потреб.

Умови економічної кризи можуть вимагати наведення ревізії та коригування бюджетної системи для адаптації до нових умов. Програмно-цільовий підхід може стати ефективним інструментом у цьому процесі, дозволяючи чітко визначити цілі та пріоритети для розвитку місцевих бюджетів, що відповідатимуть потребам конкретних регіонів.

Програмно-цільовий підхід передбачає розробку та виконання програм, орієнтованих на досягнення конкретних цілей. Це може включати створення спеціальних інвестиційних фондів для підтримки певних сфер економіки чи інфраструктурних проектів, що сприятимуть розвитку регіону. Такий підхід дозволяє більш точно використовувати ресурси та досягати певних цілей.

Для подальшого дослідження та реформування місцевих бюджетів буде важливо не лише враховувати попередні дослідження, а й активно впроваджувати нові ідеї та практики для покращення фінансової стійкості регіонів і країни в цілому.

Аналіз минулих показників може допомогти краще розуміти, як кожна стаття доходів функціонувала в минулому та які обставини чи фактори впливали на її результативність.

Ретельний аналіз може виявити патерни та тенденції у доходах, а також ідентифікувати чинники, які можуть впливати на доходи у майбутньому. Наприклад, це може бути економічна кон'юнктура, зміни в законодавстві, попит на певні товари чи послуги, податкова політика та інші фактори.

Цей аналіз може слугувати основою для більш точних та реалістичних прогнозів доходів у майбутньому. Розуміння того, які фактори впливають на доходи, дозволить управлінцям краще адаптувати бюджетні плани та використовувати стратегії для максимізації доходів і оптимізації управління фінансами.

Існує кілька напрямів, які можна розглядати для поліпшення доходної частини бюджету:

- оптимізація податкової системи: реформи у сфері оподаткування можуть сприяти збільшенню надходжень до бюджету. Це включає перегляд податкових ставок, закриття податкових лазів, спрощення оподаткування для підприємств та індивідуальних платників податків;

- розвиток економіки: стимулювання економічного зростання може призвести до збільшення доходів через збільшення обсягів виробництва, збільшення обсягів операцій підприємств, а отже, і збільшення податкових надходжень;

- боротьба з корупцією: ефективні заходи проти корупції можуть запобігти втратам доходів, які могли б стати об'єктом неправомірних дій;

- стимулювання інвестицій: приваблення інвестицій від іноземних і внутрішніх джерел може стати додатковим джерелом доходів;

- реалізація додаткових джерел доходів: розгляд можливості отримання доходів через інші джерела, наприклад, продаж майна, недержавних інвестицій тощо.

Це лише загальні напрямки, і кожна країна має свою унікальну ситуацію, тому важливо адаптувати заходи для конкретної ситуації країни.

Ці стратегічні напрями удосконалення Податкового кодексу України відображають важливі аспекти для поліпшення податкової системи країни:

- спрощення податкової системи: включає в себе зменшення кількості податків, упорядкування та уніфікацію процедур оподаткування для підприємств та громадян;

- мотивація вітчизняних виробників: створення стимулів для виробництва на внутрішньому ринку, що може сприяти економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності;

- формування економічних стимулів для підприємств: створення умов, що стимулюють підприємства до більш активної співпраці з бюджетними органами та до більш відповідальної сплати податків.

- розгляд оподаткування окремих об'єктів: перегляд оподаткування певних видів майна або діяльності з метою покращення збору податків;

- рентні платежі та оподаткування експортно-імпортних операцій: Розгляд можливості впровадження рентних платежів та оподаткування певних видів діяльності, включаючи зовнішню торгівлю.

Ці напрями можуть сприяти покращенню системи оподаткування, стимулювати економічний розвиток та забезпечити більш ефективний збір податків у країні.

Закріплення в законодавстві вимоги щодо введення непередбачених законами платежів, зборів та податків може мати значний вплив на економіку та фінансову стабільність. Однак, важливо уважно розглянути й обговорити подібні законодавчі зміни, оскільки вони можуть мати різні наслідки:

- стимулювання стабільності в бюджеті: обмеження можливості внесення раптових змін до проекту бюджету може допомогти зберегти стабільність та уникнути різких коливань у фінансовій системі;

- потенційні обмеження для ефективності: застосування жорстких лімітів може ускладнити реагування на непередбачені обставини або потреби, що можуть виникнути під час року;

- обмеження дій органів влади: встановлення лімітів для комітетів Верховної Ради може обмежити їхню спроможність реагувати на актуальні проблеми та вносити необхідні зміни.

- потреба у ретельному аналізі: важливо узгодити ці законодавчі кроки з експертами та представниками суспільства для того, щоб вони не обмежували гнучкість управління фінансами та не призвели до негативних наслідків для економіки.

Враховуючи важливість цих питань для ефективного управління бюджетом, пропозиції про введення обмежень та лімітів на зміни у бюджеті потребують ретельного обговорення та розгляду всіх можливих наслідків і можливих альтернатив.

Впровадження адміністративної відповідальності за невиконання законодавства про бюджет може стати ефективним інструментом для контролю та забезпечення дотримання фінансових норм. Але це також потребує уважного розгляду та врахування кількох аспектів:

- збалансованість відповідальності: необхідно визначити чіткі критерії та об'єктивні стандарти виконання бюджетних норм, щоб уникнути неправомірних або необґрунтованих звинувачень;

- послідовність та ретельний аналіз: адміністративна відповідальність має бути відповідною до здійснюваних дій та реальних можливостей органів управління;

- скасування пілґ та оптимізація: припинення неефективних пілґ і оптимізація державного апарату можуть допомогти в скороченні бюджетних витрат, але це потребує уважної оцінки можливих наслідків для різних сфер громадського життя;

- розвинена система контролю: для успішного застосування таких заходів потрібна розвинена система моніторингу та контролю за дотриманням цих правил;

- широке громадське обговорення: важливо провести широкі громадські обговорення та врахувати думку експертів, громадськості та зацікавлених сторін для уникнення можливих негативних наслідків.

Ці заходи можуть бути корисними для покращення фінансової дисципліни та оптимізації бюджетних процесів, але їхнє впровадження потребує уважного планування та врахування всіх можливих наслідків.

Аналіз законодавства щодо податків та виявлення "вузьких міст" — це важливий крок у забезпеченні справедливості та рівності у сплаті податків. Це може включати оцінку податкових лазів, які використовуються компаніями або особами для уникнення або зменшення сплати податків.

Чітке визначення функцій міністерств і відомств стосовно виконання статей доходної частини бюджету та державних фондів допоможе у

покладенні відповідальності за наповнення бюджету на конкретні установи. Такий підхід може полегшити моніторинг та контроль за доходами та зборами.

Введення системи дотацій, залежно від рівня виконання запланованих надходжень податків та зборів у зведений бюджет регіонів, може стати стимулом для більш ефективного збирання податків та створення відповідальності за фінансові показники регіонів.

Щодо стимулювання внутрішнього попиту на продукцію українських підприємств, можна розглянути програми підтримки вітчизняних товарів і послуг, сприяння малим та середнім підприємствам, розвиток національних ринків тощо. Такі заходи можуть сприяти зменшенню товарних запасів та заборгованості перед бюджетом через підвищення внутрішнього споживання.

Проте важливо враховувати потенційні наслідки цих заходів та здійснювати їхнє впровадження враховуючи широкий обговорення та консультації з різними зацікавленими сторонами.

Ці пропозиції ставлять акцент на деякі ключові аспекти економічного управління та фінансів держави:

- випуск довгострокових облігацій для виплати заборгованості перед робітниками бюджетної сфери - це можливий спосіб структурування боргу держави. Однак, важливо уникати збільшення заборгованості шляхом нових позик, які можуть негативно позначитися на фінансовій стійкості країни;

- програми підвищення доходів державних підприємств можуть сприяти збільшенню їхньої ефективності та прибутковості. Однак, це також вимагає глибокого аналізу, оцінки ефективності витрат та стратегій розвитку.

Механізм випуску займів на різних рівнях виконавчої влади може стати корисним для покриття тимчасових фінансових потреб. Проте, необхідно забезпечити контроль за обсягами та умовами цих позик для уникнення збільшення боргу.

Перегляд програм та концентрація витрат на пріоритетні напрями розвитку є важливими. Оцінка ефективності програм та їхнього фінансування

може допомогти спрямувати ресурси на найбільш важливі і потрібні напрямки.

Збільшення частки позабюджетних джерел фінансування науково-дослідних та соціально-культурних закладів може зменшити навантаження на державний бюджет. Проте, це вимагає розробки структур та механізмів привласнення цих додаткових ресурсів.

Ці пропозиції можуть сприяти більш ефективному використанню бюджетних ресурсів та покращенню фінансової стійкості держави, але їхня реалізація потребує обґрунтованості, контролю та уважного аналізу всіх можливих наслідків.

3.3. Стратегічні механізми формування місцевих бюджетів в Україні

Збільшення бюджетного фінансування через оптимізацію податкових звільнень та заходів у соціальній сфері передбачає реалізацію таких заходів:

- скасування податкових звільнень та розширення бази оподаткування: цей підхід може допомогти збільшити надходження до бюджету, але важливо розуміти, що його вплив не буде миттєвим і потребує комплексного підходу;

- зниження ставок оподаткування для фізичних осіб: це може сприяти поповненню доходів громадян та стимулювати внутрішній попит, що потенційно сприятиме розвитку вітчизняного виробництва;

- часткове вивільнення коштів фонду заробітної плати для підприємств: це може допомогти роботодавцям взяти на себе соціальні виплати, зменшуючи тиск на бюджет у сфері соціального забезпечення;

- збереження пільг для соціально незахищених верств населення: це важливий аспект, який відображає соціальну відповідальність та підтримку найбільш вразливих категорій громадян;

- зменшення нарахованої суми з доходів фізичних осіб для сприяння соціальній справедливості: це може допомогти зменшити податкове навантаження на особи з низьким доходом

У цілому, такий підхід до оподаткування відображає спробу збалансувати збільшення надходжень до бюджету зі збереженням пільг для соціально вразливих груп населення, а також стимулювання економічного зростання через зниження податкового тягаря для громадян та підприємств. Важливо мати на увазі, що такі зміни потребують уважного аналізу та підготовки, оскільки вони можуть мати далекосяжний вплив на економіку та соціальні структури країни.

Місцеві бюджети не завжди мають достатні доходи для забезпечення потреб управління економікою та соціальною сферою на своєму рівні. Це може бути пов'язано з низькими податковими надходженнями або обмеженим фінансуванням з центрального рівня. Місцеві органи влади можуть бути обмежені в можливостях управління фінансами через централізований контроль або обмежені повноваження в прийнятті рішень щодо бюджету.

Іноді існує проблема неефективного використання виділених коштів, коли ресурси не спрямовуються на пріоритетні напрямки розвитку. Розподіл коштів між сферами розвитку може бути неоптимальним, що призводить до нерівності у розвитку різних галузей чи регіонів. Відсутність фінансування може уповільнювати розвиток ключових секторів, таких як інфраструктура, освіта чи охорона здоров'я, через обмеженість коштів.

Існує необхідність вдосконалення системи управління та механізмів контролю за використанням бюджетних коштів на місцевому рівні. Розв'язання цих проблем може потребувати комплексного підходу, включаючи перегляд фінансової системи, підвищення доходів місцевих бюджетів, покращення управління та ефективності використання виділених коштів.

Проблеми, пов'язані з місцевими бюджетами, включають:

- недостатні ресурси для вирішення життєво важливих завдань для населення через високу концентрацію фінансових ресурсів у державному бюджеті;

- обмежена фінансова автономія через домінуючу роль регульованих доходів та низьку частку податкових платежів, призначених місцевим бюджетам;

- централізована система: механізми формування місцевих бюджетів є централізованими і відповідають давнім принципам, що суперечать принципам бюджетної децентралізації;

- неспрямованість видатків: тенденція встановлення видатків без відповідного підкріплення дохідними джерелами призводить до дотаційності багатьох місцевих бюджетів;

- застарілі принципи, які не відповідають потребам сучасного управління та розвитку країни;

- суб'єктивність при фінансовому розподілі: рішення про обсяги коштів, що передаються до нижчих рівнів бюджетної системи, приймаються суб'єктивно.

Ці проблеми вимагають перегляду і реформування системи формування та управління місцевими бюджетами для забезпечення їхньої ефективності та відповідності сучасним вимогам.

Висновки до розділу 3

1. Дослідження відображає ключову роль місцевих бюджетів у фінансовій системі країни, зокрема, у розподілі ресурсів для соціального споживання та розвитку галузей економіки. Однак, виявлені проблеми щодо формування та виконання місцевих бюджетів свідчать про потребу в негайних заходах для їх вирішення.

2. Низький рівень фінансових ресурсів у місцевих бюджетах породжує низку проблем, таких як обмеженість можливостей місцевих органів влади в управлінні економікою та соціальною сферою. Ця проблема виникає через концентрацію фінансових ресурсів у державному бюджеті та обмежену участь місцевих податкових платежів у доходах місцевих бюджетів.

3. Поточна практика формування місцевих бюджетів також відображає проблеми, такі як централізоване встановлення нормативів відрахувань та дисбаланс між видатками та доходами, що може вести до дотаційності місцевих бюджетів.

4. Для вирішення цих проблем можуть бути запропоновані різні шляхи, включаючи перегляд системи формування місцевих бюджетів, збільшення участі місцевих податкових платіжників у доходах бюджетів та більш ефективне управління фінансовими ресурсами на місцевому рівні.

ВИСНОВКИ

1. Протиріччя між процесами формування і виконання місцевих бюджетів можуть виникати через неспівпадання планових методів управління, що базуються на державному контролі, і реальної ситуації ринкової економіки. Це може призвести до дисбалансу між доходами і видатками у місцевих бюджетах, ускладнюючи ефективне використання бюджетних ресурсів для розвитку регіонів та реалізації соціальних програм.

2. Для покращення цієї ситуації важливо забезпечити кожній ланці бюджетної системи чітку, законодавче визначену доходну базу. Це допоможе уникнути неспівпадання між доходами та видатками у бюджетах різних рівнів. Також важливо будувати взаємовідносини між державним і регіональним бюджетами, враховуючи специфіку регіонів у соціально-економічному розвитку.

3. Це може включати в себе розробку ефективних механізмів контролю за використанням бюджетних коштів на різних рівнях управління, а також розвиток стратегій з вирішення неспівпадання між доходами та видатками у місцевих бюджетах. Такі заходи допоможуть забезпечити більшу ефективність управління фінансовими ресурсами та сприятимуть сталому соціально-економічному розвитку регіонів.

4. Нестабільність податкового законодавства та відсутність послідовності у прийнятті змін у цій сфері створюють значні проблеми для стабільності та надійності надходжень до бюджету. Це може породжувати складнощі як для держави, так і для платників податків, оскільки нестабільність правил і регуляцій у цій області може призвести до неочікуваних змін у фінансових зобов'язаннях громадян та компаній.

5. Стабільність та передбачуваність у податковій політиці важливі для забезпечення надійних надходжень до бюджету. Надійність і стабільність податкових надходжень створюють фундамент для ефективного

функціонування бюджетної системи та забезпечують сталість доходів для реалізації програм соціального та економічного розвитку.

6. На підставі чинного законодавства та відповідно до прогнозного обсягу фонду оплати праці до бюджету у 2021 році мав надійти податок із доходів фізичних осіб на суму понад 47279,8тис.грн., що на 11174,9 тис. грн. більше, ніж у 2020 р. Це зумовлене збільшенням на 3,3% фонду оплати праці робітників, службовців, членів кооперативів, малих підприємств, військовослужбовців. Середньомісячна заробітна плата робітників і службовців зростає на 3,7%, а чисельність працівників, зайнятих у галузях економіки, зменшиться на 1%.

7. У 2020 році найбільше поступило: податку на додану вартість – 27,4%, податку на прибуток підприємств і організацій – 22,4%, акцизний збір – 15,4%, інші надходження – 34,8%. У 2021 році до бюджету Дніпровського району надійшло основних надходжень: податку на додану вартість – 29%, податок на прибуток – 22,9%, інші надходження – 41,8%. Виконання Зведеного бюджету за 9 місяців поточного року при планово-нормативної базі “мінус” 53797,9тис.грн. мобілізовано “мінус” 48659,4тис.грн. чи 109,6%. Перевиконання планово-нормативної бази надходжень складає 5138,5тис.грн. “Живими” грошима за цей же період мобілізовано 129337,7тис.грн. (у зрівнянні з 2021р. виконання становить – 109,1%).

8. За 9 місяців 2022р. до бюджету при планово-нормативної базі “мінус” 111304,5тис.грн. мобілізовано “мінус” 111265,1тис.грн чи 100,03%. Перевиконання планово-нормативної бази надходжень становить 39,4тис.грн. “Живими” грошима за цей же період мобілізовано 66732тис.грн.(у порівнянні з 2021р. виконання становить – 103,3%,що на 2108,9тис.грн. більше), у т.ч.

- ПДВ 33590,7тис.грн (факт – “мінус” 148514тис.грн. чи 101,8% від доведеного завдання на 9 місяців 2022р.), у порівнянні з 2021р. виконання становить 101,6% що 520,7тис.грн. більше;

- ПНП – 32236,4тис.грн. чи 98,2% від доведеного завдання на 9 місяців 2022р., у порівнянні з 2021р. виконання становить 113%, що на 3278,9тис.грн. більше.

9. Відшкодування ПДВ за 9 місяців 2022р. становлять 182052,2тис.грн. з них:

- втрати бюджету – 27704,3тис.грн. чи 15.2% від загальної суми відшкодування 9 місяців 2022р.

- на розрахунковий рахунок з подальшим погашенням бюджетної заборгованості у межах Запорізької обл.- 117431,2тис.грн.

- на інші податки – 3778,6тис.грн.

- ПКМУ № 1270 – 33138,1тис.грн.

10. Фактичне надходження податку на прибуток за 9 місяців 2022р. 25852,2тис.грн. при плані 23451,5тис.грн. чи 110,2%. Планово-нормативна база по податку на додану вартість за 9 місяців 2022р. становить (-141736,5тис.грн.), фактично надійшло (-148514тис.грн).

11. Тенденція зростання заборгованості перед бюджетом зберігається в кожному році з 2020 по 2022р. В цілому за 2021р. розмір недоїмки, разом із внесками до Пенсійного фонду, зріс на 18 тис. грн, або в 2,6 раза. Через допущення заборгованості з податків бюджет недоодержав 35 тис. грн, або 12% від загальних надходжень. Безумовно, що певна частка вини в цьому лежить і на колективах фінансових органів, які не проявили достатньої активності й ініціативи. Що стосується заборгованості по платежів до бюджету за станом на 1 січня 2022 року недоїмка по податках і платежах, нарахованих до сплати, складала 11963,5 тис. грн., за 9 місяців недоїмка збільшилась на 34% і становить - 15606,8тис.грн., у тому числі у Державний бюджет – 13349,4тис.грн., з них податок на додану вартість- 5355,2тис.грн., акцизний збір - 3353,1тис.грн., податок на прибуток – 3335,5тис.грн., виноградарство – 0,2тис.грн., екологія- 0,8тис.грн., інші – 1296,7тис.грн. (табл. 2.1).

12. Основними причинами недоїмки залишаються такі:

- відсутність коштів на рахунках платників через наявність значних сум дебіторської заборгованості, яка виникає з об'єктивних причин або з метою приховування коштів платниками;

- зростання обсягів проведення товарообмінних (бартерних) або інших операцій за угодами, що не передбачають розрахунків у грошовій формі;

- зростання кількості збиткових підприємств.

13. Згідно Податкового Кодексу України списано податкової заборгованості у сумі 24 331 тис. грн., у тому числі недоїмки 7784,7 тис. грн., фінансових санкцій – 4311,0 тис. грн., пені – 12086,2 тис. грн., плати за податковий кредит – 149,1 тис. грн. Надано розстрочки у сумі 3439,3 тис. грн.

14. У Дніпровському районі видано розпорядження № 19 від 02.08.2021р. “Про організацію роботи по виконанню Постанови КМУ від 16.07.2021р. № 485”; стверджено графік про виконання завдань по скороченню податкового боргу у розмірі кожного СПД, доведене підприємствам завдання по скороченню податкового боргу щомісячно до кінця 2021р. становить 198,3 тис. грн., розроблені заходи по виконанню Постанови КМУ № 485. Станом на 01.01.2022 35 підприємствами погашено податкового боргу у Державний бюджет у сумі 1561,3 тис. грн., що становить 78,7% від планового завдання 1983,2 тис. грн., заходами примусового стягнення мобілізовано до бюджету 36343,6 тис. грн. , що становить 154% від планового завдання - 23269,3 тис. грн. Але за 9 місяців 2022 р. недоїмка збільшилась на 34% та становить 15606,8 тис. грн.

15. У 2022 році процент виконання бюджету Дніпровського району м. Запоріжжя становить 132,5%, уточнений план - 103,1%. У 2022 році процент виконання бюджету Дніпровського району м. Запоріжжя становить 132,5%, уточнений план - 103,1%. Доходи збільшилися на 106,8%, або на 1183,4 тис. грн.

16. Дослідження відображає ключову роль місцевих бюджетів у фінансовій системі країни, зокрема, у розподілі ресурсів для соціального споживання та розвитку галузей економіки. Однак, виявлені проблеми щодо

формування та виконання місцевих бюджетів свідчать про потребу в негайних заходах для їх вирішення.

17. Низький рівень фінансових ресурсів у місцевих бюджетах породжує низку проблем, таких як обмеженість можливостей місцевих органів влади в управлінні економікою та соціальною сферою. Ця проблема виникає через концентрацію фінансових ресурсів у державному бюджеті та обмежену участь місцевих податкових платежів у доходах місцевих бюджетів.

18. Поточна практика формування місцевих бюджетів також відображає проблеми, такі як централізоване встановлення нормативів відрахувань та дисбаланс між видатками та доходами, що може вести до дотаційності місцевих бюджетів.

19. Для вирішення цих проблем можуть бути запропоновані різні шляхи, включаючи перегляд системи формування місцевих бюджетів, збільшення участі місцевих податкових платежів у доходах бюджетів та більш ефективне управління фінансовими ресурсами на місцевому рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України: с України; Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920#Text>
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 17.03.2022)
3. Демченко О. П. Казначейське обслуговування доходів місцевих бюджетів в умовах сталого розвитку. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 50(2). С. 104-109.
4. Ковалевич Д. А. Модернізація обліку та звітності в системі казначейства. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2019. Вип. 1. С. 140-150.
5. Косова Т. Д., Сухарев П.М., Ващенко Л.О., Гречина І.В., Деева Н.Е. *Організація і методика економічного аналізу: навч. посібник (за заг. ред проф. Т.Д. Косової)*. К.: Центр учбової літератури, 2012. 528с.
6. Крестьянникова О. О., Перепетайло Ю. В. Особливості реалізації стимулюючої функції податків на прикладі оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Право і суспільство*. 2011. № 1. С. 171-176.
7. Лейфура М. В. Вплив тіньової економіки на інноваційно-інвестиційний розвиток підприємництва. *Інноваційна економіка*. 2014. № 4. С. 86-93.
8. Лейфура М. В. Система оподаткування як фактор тінізації підприємницької діяльності в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2014. Вип. 7(5). С. 40-44.
9. Музиченко О. В. Інструменти податкового стимулювання малого підприємництва в податкових системах постсоціалістичних країн Європейського Союзу. *Агросвіт*. 2015. № 20. С. 57-65.
10. НП(С)БО 16 «Витрати» : Положення Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

(дата звернення 21.03.2022).

11. Піскунова О. В. Податкова реформа та стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Економіка.* 2012. Вип. 19. С. 444-448.

12. План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів: Наказ Державного казначейства України від 17.05.2000 № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001506-00#Text>

13. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

14. ПОЛОЖЕННЯ про Експертну раду з питань підготовки узагальнюючих податкових консультацій при Міністерстві фінансів України (наказ Міністерства фінансів України 20.11.2017 № 948). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0948201-17/print>

15. ПОРЯДОК надання узагальнюючих податкових консультацій (наказ Міністерства фінансів України 27.09.2017 № 811). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1266-17?lang=ru>

16. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення 28.03.2022).

17. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення 28.03.2022).

18. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

19. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

20. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України

від 24.02.2022 №64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

21. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 №64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

22. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20?fbclid=IwAR0iRCTYf9MmnhOAFq_sUP4FFo52lgTu0RIBlnGDay8-0VbhKi4koTRbMG0#Text

23. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 № 2142-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>

24. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо зменшення навантаження на бізнес в умовах воєнного стану (законопроект від 13.05.2022 р. № 7374). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Car/39601>

25. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків в період воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 01.04.2022 №2173-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text>

26. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: http://sfs.gov.ua/data/normativ/000/001/63780/ZAKON_UKRA_NI.doc (дата звернення 28.04.2021)

27. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: http://sfs.gov.ua/data/normativ/000/001/63780/ZAKON_UKRA_NI.doc (дата звернення 28.04.2021)

28. Про затвердження Методичних рекомендацій розрахунку рівня тіньової економіки: Наказ Міністерства економіки від 18.02.2009 № 123. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0123665-09#Text>

29. Про затвердження Методичних рекомендацій розрахунку рівня тіньової економіки: Наказ Міністерства економіки від 18.02.2009 № 123. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0123665-09#Text>

30. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: наказ Міністерства економіки від 19.01.2006 № 14 (зі змінами № 1361 від 26.10.2010). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06>

31. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 03.02.2016 № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF#Text>

32. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 № 215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF#Text>

33. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 20.08.2014 № 375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text>

34. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 20.08.2014 № 375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text>

35. Про затвердження Порядку відкриття аналітичних рахунків для обліку операцій в системі Державної казначейської служби України: Наказ Державного казначейства України від 27.12.2013 № 217. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0217840-13#Text>

36. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами: Наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2012 № 1407. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13#Text>

37. Про затвердження Порядку оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного законодавства: Наказ Міністерства фінансів України від 20.08.2015 № 727. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15?find=1&text=%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%8F#Text>

38. Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту використання інформаційних технологій: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 517. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/517-2019-%D0%BF/ed20190522#n14>

39. Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.03.2019 № 252. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252-2019-%D0%BF/ed20190327#n18>

40. Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту Пенсійного фонду України, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 114. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-2018-%D0%BF/ed20181227#n13>

41. Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту інвестиційних проектів: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.09.2018 № 740. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740-2018-%D0%BF/ed20180912#n15>

42. Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту: Наказ Міністерства фінансів України від 04.10.2011 № 1247. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-11#Text>

43. Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової

звітності з податку на додану вартість: Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2016 № 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0159-16#Text>

44. Про затвердження форми звітності № 1-ДВА «Звіт (зведений звіт) про результати діяльності підрозділу внутрішнього аудиту», пояснювальної записки до звіту (зведеного звіту) та інструкції про їх складання та подання: Наказ Міністерства фінансів України від 27.03.2014 № 347. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0410-14#Text>

45. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.2015 № 897. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1415-15#n20>

46. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>

47. Про окремі заходи щодо забезпечення державного фінансового контролю: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2022 № 1119. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1119-2022-%D0%BF/ed20220927#n15>

48. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>

49. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

50. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

51. Про схвалення Стратегії реформування системи УДФ на 2022-2025 роки та плану заходів з її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів від 29 грудня 2021 р. № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text>

52. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 08.02.2017 № 142-р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80#Text>

53. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки та плану заходів з її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів від 29 грудня 2021 р. № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#Text>

54. Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 № 1200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2018-%D0%BF#Text>

55. Святенко І. М. Спрощення оподаткування як метод податкового стимулювання малого підприємництва. *Економічний простір*. 2014. № 83. С. 113-120.

56. Скорнякова Ю. Б. Порівняльний аналіз рівня податкової політики на юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 7. С. 43-49.

57. Статівка Н. В., Марченко Л. Ю. Вплив мотивації персоналу на кадрове забезпечення діяльності Державної казначейської служби України. *Актуальні проблеми державного управління*. 2019. № 2. С. 131-143.

58. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / за ред. Косової Т.Д., Сіменко І.В. К.: Центр учбової літератури, 2013. 440 с.

59. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ru/ed20131011#Text>

60. Юрій С. М. Теоретичні питання інформаційної модернізації казначейського обслуговування бюджетів. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2019. Вип. 1. С. 196-204.
Покиньючерда В. В., Копняк К. В. Організація аудиту ефективності управління державним боргом. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_4_54

ДОДАТКИ

Додаток А

Про бюджет Запорізької міської територіальної громади на 2023 рік

№ 129 від 07.12.2022 Дата оприлюднення 30.12.2022

(код бюджету 0856200000)

Керуючись Бюджетним кодексом України, Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні”, Запорізька міська рада

ВИРІШИЛА:

1. Визначити на 2023 рік:

- доходи бюджету міської територіальної громади у сумі 8 176 513 171 гривень, в тому числі доходи загального фонду бюджету міської територіальної громади – 8 061 871 400 гривень та доходи спеціального фонду бюджету міської територіальної громади – 114 641 771 гривень згідно з додатком 1 до цього рішення;
- видатки бюджету міської територіальної громади у сумі 7 706 561 852 гривень, у тому числі видатки загального фонду бюджету міської територіальної громади – 7 579 719 820 гривень та видатки спеціального фонду бюджету міської територіальної громади – 126 842 032 гривень;
- повернення кредитів до бюджету міської територіальної громади у сумі 35 928 072 гривень, у тому числі повернення кредитів до спеціального фонду бюджету міської територіальної громади – 35 928 072 гривень;
- надання кредитів з бюджету міської територіальної громади у сумі 36 004 761 гривень, у тому числі надання кредитів із спеціального фонду бюджету міської територіальної громади – 36 004 761 гривень;
- профіцит за загальним фондом бюджету міської територіальної громади у сумі – 482 151 580 гривень згідно з додатком 2 до цього рішення;
- дефіцит за спеціальним фондом бюджету міської територіальної громади у сумі – 12 276 950 гривень згідно з додатком 2 до цього рішення;
- оборотний залишок бюджетних коштів бюджету міської територіальної громади у розмірі 2 000 000 гривень, що становить 0,03

відсотка видатків загального фонду бюджету міської територіальної громади, визначених цим пунктом;

- резервний фонд бюджету міської територіальної громади у розмірі 50 000 000 гривень, що становить 0,66 відсотка видатків загального фонду бюджету міської територіальної громади, визначених цим пунктом.

2. Затвердити бюджетні призначення головним розпорядникам коштів бюджету міської територіальної громади на 2023 рік у розрізі відповідальних виконавців за бюджетними програмами згідно з додатками 3, 4 до цього рішення.

3. Затвердити на 2023 рік міжбюджетні трансферти згідно з додатком 5 до цього рішення.

Дозволити виконавчому комітету міської ради відповідно до законів України, постанов Кабінету Міністрів України, рішень Запорізької обласної ради та розпоряджень голови Запорізької обласної державної адміністрації в період між пленарними засіданнями міської ради приймати рішення про зміну обсягів субвенцій, додаткових дотацій з державного або обласного бюджету, а також здійснювати перерозподіл відповідних бюджетних призначень з наступним внесенням змін до цього рішення.

4. Затвердити на 2023 рік обсяги капітальних вкладень у розрізі інвестиційних проєктів згідно з додатком 6 до цього рішення.

5. Затвердити розподіл витрат бюджету міської територіальної громади на реалізацію місцевих програм в сумі 4 031 052 056 гривень згідно з додатком 7 до цього рішення.

6. Установити, що у загальному фонді бюджету міської територіальної громади на 2023 рік:

1) до доходів загального фонду належать доходи, визначені статтею 64 Бюджетного кодексу України, та трансферти визначені статтею 97 Бюджетного кодексу України (крім субвенцій, визначених статтею 691 та частиною першою статті 71 Бюджетного кодексу України);

2) джерелами формування у частині фінансування є надходження, визначені пунктом 4 частини 1 статті 15 Бюджетного кодексу України;

3) джерелами формування у частині кредитування є надходження, визначені статтею 64 Бюджетного кодексу України.

7. Установити, що джерелами формування спеціального фонду бюджету міської територіальної громади на 2023 рік:

1) у частині доходів є надходження, визначені статтею 691 Бюджетного кодексу України;

2) у частині фінансування є надходження, визначені пунктом 1 статті 15 та пунктом 2 статті 72 Бюджетного кодексу України.

3) у частині кредитування є надходження, визначені пунктом 11 статті 691 Бюджетного кодексу України.

8. Визначити:

- на 31 грудня 2023 року граничний обсяг місцевого боргу у сумі 653 679 189 гривень та граничний обсяг гарантованого місцевою радою боргу у сумі 39 642 598 гривень.

9. Визначити на 2023 рік відповідно до статті 55 Бюджетного кодексу України захищеними видатками бюджету міської територіальної громади видатки загального фонду на:

оплату праці працівників бюджетних установ;

нарахування на заробітну плату;

придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів;

забезпечення продуктами харчування;

оплату комунальних послуг та енергоносіїв;

обслуговування місцевого боргу;

соціальне забезпечення;

поточні трансферти місцевим бюджетам;

підготовку кадрів закладами фахової передвищої та вищої освіти;

забезпечення осіб з інвалідністю технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення для індивідуального користування;

компенсацію процентів, сплачених банкам та/або іншим фінансовим установам за кредитами, отриманими громадянами на будівництво (реконструкцію) чи придбання житла;

оплату послуг з охорони комунальних закладів культури;
оплату енергосервісу.

10. Надати право департаменту фінансової та бюджетної політики міської ради у 2023 році здійснювати на конкурсних засадах розміщення тимчасово вільних коштів бюджету міської територіальної громади на депозитах з подальшим поверненням таких коштів до кінця поточного бюджетного періоду, відповідно до статті 16 Бюджетного кодексу України.

11. Надати право департаменту фінансової та бюджетної політики міської ради у 2023 році отримувати позики на покриття тимчасових касових розривів, що виникають за загальним фондом та бюджетом розвитку бюджету міської територіальної громади, у фінансових установах на строк до трьох місяців у межах поточного бюджетного періоду, відповідно до Порядку отримання та погашення позик на покриття тимчасових касових розривів, що виникають за загальним фондом та бюджетом розвитку місцевого бюджету, у фінансових установах, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 09.08.2002 № 627 (зі змінами).

12. Відповідно до статті 78 Бюджетного кодексу України, постанови Кабінету Міністрів України від 14.05.2015 № 378 «Про затвердження Порядку обслуговування коштів місцевих бюджетів у частині бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ в установах банків державного сектору» здійснювати у 2023 році обслуговування коштів бюджету міської територіальної громади в Запорізькій обласній дирекції публічного акціонерного товариства акціонерного банку “Укргазбанк“:

- у частині коштів бюджету розвитку бюджету міської територіальної громади, в тому числі за рахунок коштів, що передаються із загального фонду бюджету до бюджету розвитку (спеціального фонду), крім коштів трансфертів (субвенцій), що надаються з Державного бюджету України місцевим бюджетам;

- у частині власних надходжень бюджетних установ – за рішенням керівника установи.

13. Головним розпорядникам бюджетних коштів забезпечити:

1) затвердження паспортів бюджетних програм протягом 45 днів з дня набрання чинності цього рішення;

2) здійснення управління бюджетними коштами у межах встановлених їм бюджетних повноважень та оцінки ефективності бюджетних програм, забезпечуючи ефективно, результативно і цільове використання бюджетних коштів; організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів коштів у бюджетному процесі;

3) здійснення контролю за своєчасним поверненням у повному обсязі до бюджету коштів, наданих за операціями з кредитування бюджету, а також кредитів (позик), отриманих міською територіальною громадою, та коштів, наданих під місцеві гарантії;

4) доступність інформації про бюджет, відповідно до законодавства;

5) взяття бюджетних зобов'язань, довгострокових зобов'язань за енергосервісом та здійснення витрат з бюджету відповідно до вимог діючого бюджетного законодавства;

6) у першочерговому порядку потребу в коштах на оплату праці працівників бюджетних установ відповідно до встановлених законодавством України умов оплати праці та розміру мінімальної заробітної плати, на проведення розрахунків за електричну та теплову енергію, водопостачання,

водовідведення, природний газ та послуги зв'язку, які споживаються бюджетними установами;

7) затвердження обґрунтованих лімітів споживання енергоносіїв у натуральних показниках для кожної бюджетної установи, виходячи з обсягів відповідних бюджетних асигнувань.

14. Установити, що, у процесі виконання бюджету міської територіальної громади за обґрунтованим поданням головного розпорядника коштів, департамент фінансової та бюджетної політики міської ради здійснює перерозподіл видатків за економічною класифікацією в межах загального обсягу його бюджетних призначень окремо по загальному та спеціальному фондах бюджету.

15. Встановити, що це рішення набирає чинності з 01 січня 2023 року.

16. Додатки 1-7 до цього рішення є його невід'ємною частиною.

17. Контроль за виконанням рішення покласти на заступника міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради Андрія П'ятницького, постійну комісію Запорізької міської ради з питань соціального та економічного розвитку, бюджету і фінансів.

Секретар міської ради

Анатолій КУРТЄВ